

בסיעתא דשמיא

"ואני תפילה"

סיכום סדנת תפילה וביאור ג' ברכות ראשונות

לעילוי נשמת המורה היקרה
שושנה יאקב בת ר' אריה ע"ה

אלול תשע"ח

כל הזכויות שמורות ©

ניתן להשיג:

0533141018

0504197444

הקדמה

"בשביל שלושה דברים נברא העולם... על העבודה, זוהי עבודת הקורבנות... בחטאינו חרב מקדש ובטלה העבודה והתפילה אלינו במקומה כמו שאמרו: "ולעבדו בכל לבבו" איזו היא עבודה שבלב הווי אומר, זו תפילה" (רבינו יונה, אבות א'ב').

גב' יאקב ע"ה לקחה לעצמה את עניין התפילה במלוא מובן המושג: "עבודה שבלב זו תפילה". וחיה את המקום הזה עם כל החיות. התפילה הייתה אצלה מושג של רגע אמיתי ומתוק בחיים, רגע של חיבור ושל קרבת אלוקים. רגעים של "לחיות" אמונה, רגעים של צמיחה, גדלות ועוצמה אדירה.

בכדי להעביר תחושות גבוהות ומרוממות שכאלה לקהל התלמידות, מסרה את "סדנת התפילה" בכיתות ו' בסמינר "דרכי רחל" במשך שנים. סדנה בה הכינה וסללה דרך של שינוי הסתכלות ומבט חדש על התפילה. סדנה בה הסבירה מהי התפילה, מהי עוצמתה, עד היכן היא מגיעה, ומהי הדרך לקנותה כקניין אישי. להרגיש חלק מן התפילה, ולהפוך את זמן התפילה לרגעים מתוקים אמיתיים ונעלים. רגעים של חיבור פנימי וקרבת אמת.

הייתה מרבה לומר: קשה לכן משהו?, דבר כלשהוא לא מסתדר? -אתן יכולות לפנות לכל המי ומי ולהסתייע מעזרתו, אבל דענה כי הכתובת הכי אמיתית ונכונה לפנות אליה, זה ליצור קשר ישיר עם בורא עולם. הקב"ה הוא אבא שלכן שרוצה בטובתכן ודואג לכן הכי שאפשר, באהבתו העצומה אליכן. אין לו מגבלות, ולא דיפלומטיות מיותרות. הוא אחראי על הכול ויודע מה הדבר שהכי טוב לכן. ולכן כדאי לכן, תמיד לפנות אל כתובת זו ראשונה...

התפילה הייתה תמצית חייה, והיא השתדלה להעביר הלאה את ההרגשים, התובנות וההבנות שהשיגה במהלך חייה, לדורות הבאים.

בחלקה הראשון של החוברת מופיע סיכום מתוך השיעורים של "סדנת התפילה". ובחלקה השני מופיע באור נרחב על הברכה הראשונה של שמו"ע ("מגן אבות", "מחיה מתים", "אתה קדוש"). ביאור שעבדה עליו רבות בחייה ורצתה לחלקו לתלמידותיה לאחר "סדנת התפילה", אך לא עלה בידה לסיים את העבודה.

ביאור זה אינו רק הסברי מילים אלא נותן רקע ופירושים שונים כדי לפתח ולבנות הרגשות נכונות של כוונה בתפילה.

אנו תפילה שהדברים יהיו לתועלת, ולעילוי נשמתה.

תלמידותיה מוקירות זכרה

סדנת תפילה

שיעור מספר 1

תפילה זה עסק, אם מבינים מהי תפילה ומהי העוצמה שבה. כאשר בא עמלק להילחם בישראל הם דיברו בלשון כנענית כדי שישראל לא יזהו אותם ויתפללו לקב"ה וכך יוכלו לנצח. אנו רואים כאן שגוי יודע מהו ערך של תפילה.

כמו כן גם עם נבוכדנצר שהורה לא לתת לרגע מנוחה לגולים כי ברגע שתהיה להם מנוחה הם יתפללו וזה מסכן את המהלכים שלו. גם עם עבודת הפרך היה סיפור דומה...

תפילה זו פצצת אטום. בכוחה לבטל גזרות ולהפעיל ישועות, כמובן ברצון הקב"ה.

* חז"ל אומרים, שאם משה רבינו היה נכנס לא"י, עמ"י לא היה גולה ממנה. והרי לקב"ה הייתה תכנית אחרת, ולכן לא נתקבלה תפילתו. משה רבינו התפלל על כניסתו לארץ ישראל. מדוע לא גילה לו הקב"ה מראש ש"אין על מה לדבר", ושתפילתו לא תענה?

בדור המדבר מידי שנה בתשעה באב, היו בני אותו דור כורים קברים ונכנסים לתוכם. ובכל שנה היו מתים חלק מן הנכנסים. בשנה האחרונה נכנסו כל הנותרים לקברים ולכאורה כולם היו אמורים למות. אך בשנה זו תפילתם הייתה בעוצמה. והקב"ה ריחם עליהם והושיע אותם.

משה רואה את זה ואומר גם אני יכול להתפלל על כניסתי לארץ ולהיענות.

*תפילה-ברומו של עולם, היא עושה כ"כ הרבה, בכוחה לבטל גזירות.

וכאומרם ז"ל שבאמת תפילתו של משה יכלה לפדות אותו ושיכנס לארץ, אבל עמ"י היו סובלים מכך.

אם כן, מדוע הקב"ה לא אמר זאת למשה רבינו?-אנו חושבים שתפילה היא כמו כספומט-"התפללתי ונושעתי", אבל זה לא עובד ככה. תפילה פועלת כ"כ הרבה והיא דבר עוצמתי ואדיר. והיה צריך את התפילות של משה רבינו לדברים אחרים.

"כרום זלות לבני אדם"-תפילה עומדת ברומו של עולם ובני אדם מזלזלים בה. התפילה לא נמצאת אצלנו במקום של אפשרות ראשונה. אנו צריכים לבנות את ערך התפילה במקום ראשון בליבנו ובנשמתנו.

ר' שמחה זיסל מקלם אומר: "שאם אתה מעונין להתעלות למעלות תרומיות גבוהות, תאחז בכוח התפילה.

הרב אלישיב אומר לעשות מהתפילה עסק.

למה אנו קוראים תפילה?

תפילת שמונה עשרה נתקנה ע"י אנשי כנסת הגדולה שבתוכם היו שלושה נביאים. נתקנה מנבואה ומרוח הקודש. כל ההקדמות לתפילת שמונה עשרה נתקנו בתקופות מאוחרות יותר.

בתפילת שמונה עשרה יש בקשות פרטיות. החזון אי"ש אומר שצריך ללמד את הילדים להתפלל. הילד רוצה אופניים? -תתפלל לה' שיהיה לך אופניים. היה סיפור על ילדה שהתגוררה ברחוב מלאכי ליד החנות "פינק אנד בלו". שם בחלון הראווה הייתה בובה יפה ומיוחדת, כזו שמופיעה בחלום של כל ילדה ממוצעת. אותה ילדה תמיד כשהייתה עוברת על יד החנות הייתה עוצרת, מסתכלת, ואומרת לאמה שהיא רוצה כזו בובה. ואמא שלה הייתה אומרת לה: "אם את רוצה את הבובה הזו תתפללי לה' ואז יהיה לך". לאחר תקופה ארוכה, נסגרה אותה חנות. ובעלת החנות החליטה לחלק את הבובות שבחלון הראווה. ו---אותה ילדה קיבלה את הבובה עליה חלמה.

בקשות פרטיות נאמרות מעומק הלב כי אני חיה את הבקשה.

*לימד אותנו יעקב אבינו "אשר לקחתי מיד האמורי בחרבי ובקשתי" אומר התרגום: "בצלותי ובבעותי".-תפילה ובקשה. מסביר הבית הלוי: "חרב זה דבר חד, אם אדם לוקח חרב וזורקה באוויר היא תחתוך כל מה שתפגע בו. חרב פיפיות-חרב שחדה משני צדדיה. בניגוד לחרב יש קשת, בניגוד לחרב הקשת צריכה להיות מאוד מכוונת. הקשת במהותה אינה כלי משחית.

התפילה נקראת חרב והבקשה נקראת קשת. כאשר מדובר על תפילתם של אנשי כנסת הגדולה מדובר בחרב.

גם אם מרגישים טוב וגם אם לא. גם אם "מתחבר לי" וגם אם לא "מתחבר לי", לא מוותרים על התפילה, העיקר להתפלל. וזוהי תפילה שפועלת גם אם אני לא מבינה מה שאני אומרת. אני צריכה לדעת שאני מחזיקה בחרב והחרב פועלת.

*הסידור הוא אחד הספרים העמוקים של היהדות. כל התפילות, הביאורים והפירושים נמצאים בו. בקשות פרטיות יש למכביר. כותב החזון איש: "שאין אדם שנמלאו כל חפצי ליבו". הקב"ה בורא נפשות רבות

וחסרון-בורא את החסר-כדי שנבקש ממנו ושנפנה אליו. הקב"ה מתאוה לתפילות שלנו אצל האימהות אנו מוצאים שהן היו עקרות, שהקב"ה התאוה לתפילתן והן התפללו על כך. התפילה יוצרת קשר וקירבה לאלוקים.

בתפילה גם אם לא אמרתי בכוונה, זה חותך, הבקשה צריכה להיות מעומק הלב.

היכן מתפללים בקשות פרטיות?

כל הזמן. בכל רגע אפשרי-לדבר עם ה'.
בקשות פרטיות בתוך התפילה: ב"שמע קולנו" לפני "כי אתה שומע".
הרב אלישיב אומר שאם רוצים לבקש בקשות ארוכות אפשר לבקש לפני "יהיו לרצון" השני.

בראש השנה לא מבקשים בקשות פרטיות אלא רק על מלכות ה', כדי שלא יהיה כמו כלבים הנובחים "הב". ר"ה הוא יום בו הכול בדין. אנו חייבים שהתפילה תהיה ממקום פנימי ולכן הורו חז"ל שכן לבקש בקשות פרטיות אבל לחבר את הבקשות למלכות ה', הבקשות הפרטיות סיבה אחת להן, "למענך אלוקים".

"הקב"ה אתה השליט על כל מה שיש לי, אם תיתן לי את מה שתיתן. תהיה לי פניות וכך אוכל להשקיע ולהתקדם".

היכן מבקשים?

בשלוש ברכות ראשונות בשמו"ע על רוחניות.
בשלוש ברכות אחרונות על עניני עולם הזה-גשמיות.
לפני יהיו לרצון השני ובכל היום.

כנגד כל דבר שיש בו מעלה גדולה, הקב"ה יצר קשיים החוסמים ומונעים מאתנו להשיג את אותה מעלה.

שעור מספר 2

התפקיד שלנו בחיים הוא לעלות כיתה בהכרה שלנו בבורא עולם.

לכל אחד מאתנו יש את הקרקעית ואת העומק בתוך תוכנו, במקום הפנימי, שם אנו יודעים מה זה אומר לי ש"ה' הוא מלך".

השאלה היא כמה אתה מכתיר את הקב"ה על עצמך. זהו תוצר של עבודת כל השנה.

אדם יכול לבוא ולומר שהוא הכיר בקב"ה בשטחיות ושהוא רוצה להכיר בקב"ה השנה לפני ולפנים.

אחד מהנושאים שמסיעים לנו להתקדם בהכרת ה' זו התפילה, ובמיוחד באמצעות ברכות השבח.

"ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם" – כל ברכה מלטשת לנו את הכוח הפנימי של הכרה במציאות ה' – לחיות בעולם הזה את חיי העולם הבא.

הפרק "לדוד ה'" – מדוע דווקא הוא? – המרכז שלו הוא ביטחון בה' "אם תחנה עלי מחנה – לא ירא ליבי" "אם תקום עלי מלחמה – בזאת אני בוטח" – גם כשאני ממש מול המלחמה.

כותב הרב הירש: "יש עשרה לשונות של תפילה צעקה, בכי ושמחה".
אנו רגילים שתפילה מעומק הלב זה כשהלב גדוש ואנחנו משחררות ומרגישות חיבור להקב"ה והקלה עצומה.

תפילה – שורש פ.ל.ל. – כשאותיות ב' ופ' מתחלפות – אותו שורש.

ב.ל.ל. – בלילה – אי אפשר להוציא ממנה שום דבר.

לעומת תערובת שכן אפשר להפריד ולהוציא ממנה – בלילה זו מציאות אחת.

כשאני עומדת עם סידור תפילה, זו שעה של השתלמות. (הרב הירש)
אנו מחזקים את התובנות שלנו ומעמיקים אותן, את התובנות שנמצאות בתוך הסידור והופכים אותן לישות אחת עם עצמנו.

תפילה זה לא אמרתי קראתי לפטפטתי – לא!, תפילה זה החדרת האמיתות אל נשמת. ולאט לאט הדברים יהפכו לחלק מנשמתנו.

תפילה אמיתית – בשעת התפילה קניתי את ה' ואת האמונה לקניין פנימי. החדרתי את האמיתות פנימה – המסלול הוא מהחוץ אל הפנים. תפילה זו יכולה להראות מאוד דמומה ושקטה.

תפילה טובה זו תפילה שהשכלתי להחדיר לעצמי לכל פינות אישיותי, שרק בורא עולם הוא מנהל את העולם ועושה הכול לטובתי.

הרבה אנשים מרגישים שהם דוחים את התפילה – אין כוח ואין מוח. אומר הרב הירש שאם אין לך מצב רוח ואיזה דחף רגשי להתפלל דווקא זו הסיבה ללכת ולהתפלל, כי מהתפילה תקבל כוח.

אצל גדולי עולם מקום ההתפרצות שלהם בימים הנוראים זה לא ב"נתנה תוקף", אלא הרב מבריסק היה בוכה ב"לק-ל עורך דין" – הכול חשוף לפני הקב"ה. כמה אני באמת מכיר בו, ועושה דברו.

התפילה היא לא רק ממקום ההשתפכות, אלא ממקום החדרת הדברים אל הלב.

הכוזרי אומר שמרכזו של יום זו התפילה, כי בעצם כל שאר עסקי היום הם בגדר קליפות התפילה. "מבשרי אחזה אלוך-ה" - מתוך העולם הגשמי אני רואה את מציאות ה'. יהודי פותח את היום בתפילה. יש אנשים שמרוב שסיגלו לעצמם להתפלל כמו שצריך, הם מרגישים צורך לדבר עם אבא. (כשקמתי בבוקר ודיברתי עם חברה בזבזתי את העניין של לדבר עם אבא). כשאני מספרת להקב"ה את תכניותי וחוויותי, החדרתי לעצמי שהדברים מופקדים במקום הנכון, אצל המנהל של הכול.

מה זה בשבילי תפילה?

תפילה צריכה להיות האנרגיה שלנו אף פעם לא חשים לבד או תחושות אחרות, כי התפילה ממלאת את האדם. רק אם האדם לא מקלקל לעצמו את המקום הזה.

לפעמים לא מספיקה רק התפילה, אלא צריך גם קדושה.

הרב דסלר אומר שיש שפה של משוגעים ורב הבריות מדברים בשפה זו.

העולם רגיל לדבר בשפה של סיבה ומסובבים. וזה נראה מאוד טבעי והגיוני שכך יעשו וזה נסיון בשבילנו האם נמרכז את זה סביב המסובבים או סביב הקב"ה.

במשך היום אתה שומע את שיחות הבריות אתה מתמלא בהעדר כח כי אתה שומע רק את המסובבים.

לכאורה כל אחד היה צריך להכתיר את הקב"ה מהזווית האישית שלו. אבל כולם אומרים אותו דבר ואת אותו הנוסח שלוש פעמים ביום.

הכול תחום ומגודר בזמן ובכללים - וזו התפילה שהקב"ה רוצה - תפילה שכבר הרגשות קיימים, שההמיה כבר נמצאת. להחדיר את אותם דברים הנשכחים בטבע אנוש ומטשטשים כל הזמן, כי זהו העולם הזה - עולם של ניסיון. אז למה צריך שלוש פעמים לחזור על אותו דבר? - כי הדברים כל כך נשכחים מטבע האדם. יותר קל לראות שפלוגית הזיקה לי והחזרתי לה בחזרה, ולא כי בורא עולם שלח אותה להזיק לי.

זו שעה של נופש. אדם מתחבר לתפילה, וזה נותן כוח.

"אין עוד מלבדו" יהודי צריך לחקוק זאת בליבו שאין שום כוח בעולם שיכול לפעול עליו זולת הקב"ה.

"כל שנה שרשה בתחילתה", - "כדלים וכרשים דפקנו דלתך" יש סיכוי שהיא תתעשר בסופה.

בראש השנה שמים את כל מה שיש לנו על השולחן ומחזירים לבורא עולם. באים לקבל כלים חדשים מבורא עולם, באים לחדש חוזה. לי אין כלום, שום דבר הוא לא שלי.

שווה לנו להשקיע בתפילות רק ברוחניות, כי זה הדבר היחיד שנשאר.

שיעור מספר 3

קנה המידה של התפילה הוא לא אורך התפילה. כשיש לך זמן ואת ממהרת בתפילה, יש עליך תביעה. אבל אישה שהרבה פעמים בחייה אין לה זמן, יוצרת את הקשר שלה עם הקב"ה ב-5 דקות. תפקיד האישה הוא לגדל את הדור הבא.

תפילה מלשון פתיל, חיבור תתפללי במילים שלך ותתחברי אליה.

אדם הנמצא במצוקה ומשהו מטריד אותו, אילו השגות הוא יכול להשיג?

כדי לזכות לנצל את אותם הרגעים הגורליים, להפוך אותם לעוצמה ולהיות גנרל בחיים. לאדם אסור להרגיש רע עם עצמו כי זה לא מוביל לצמיחה. צריך לרצות עוד, כמה שיותר. אחד הדברים שנותן את ה"גנרל" ברגעים אלו, זה שהדעת תהיה המנחה והמובילה. ובמילים אחרות זו התפילה.

"כרום זולת" - אפשר דרך התפילה לפתור כ"כ הרבה בעיות. דרך התפילה אפשר לסדר את כל העניינים הכי קשים בעולם. התפילה היא עוצמה.

חייבים לעשות את ההשתדלות. השאלה מה אתה יודע קודם. ש"אין עוד מלבדו" או שהולכים לרופאים. אם אתה רוצה להתעלות ולהגיע ולהיות גנרל, קח את התפילה, היא תגדלך ותרוממך ותביא אותך להשגות עצומות.

"בכל לבבכם" - עבודה שבלב זוהי תפילה.

*מהו הכוח הפנימי שהתפילה דורשת מאתנו? מדוע לאחר התפילה אנו מרגישים תחושת הקלה, אך יחד עם זה גם תחושת עייפות?

עבודה=כוח.

"אין עוד מלבדו" - אדם שמשעבד ליבו ומחשבתו לגמרי. לא רק לומר את הפסוק כנוסחה. אלא לדעת בכל רמ"ח איבריו ושס"ה גידיו. שיהיה ברור

שגם אם הכול נראה באופן מסוים בלי שום אפשרות אחרת. הקב"ה יכול לשנות את המציאות! כי המציאות היא מציאות בעולם של שקר שהקב"ה שולט עליו ומנהיג אותו.

הקב"ה שולט על המחלה, הכוח בידיו של בורא עולם. כל שאר הכוחות ששולטים הם כוחות דמי! רק בורא עולם הוא השליט היחיד.

כאשר אדם אומר לריבונו של עולם "ויתנו לך כתר מלוכה", "אמת מלכנו, אפס זולתנו". הקב"ה הוא נעלם, אך אותו אדם המגלה את כוחות הקב"ה-ש"אין עוד מלבדו"-זוכה אותו אדם לדרגה אחרת של השגחה.

*השגחה כללית-השגחה קיבוצית, הקב"ה צריך את מיליוני הסינים במספרם ואת כל מיני החיות וכו'.

*השגחה פרטית-השגחה הקיימת על עמ"י כל יהודי מושגח על כל מעשיו.

*השגחה מדוקדקת-השגחה על הצדיקים. ככל שאדם חי יותר בהכרה ש"רק בורא עולם והכל רק ממנו". לא כבוד, לא פרנסה ולא שום דבר. ככל שהאדם מוסר את הפיקוד לבורא עולם. הקב"ה נותן לו השגחה של "בצל כנפיק חסיתי"-חיבוק חזק.

הקב"ה חושב עליך מה שאתה חושב עליו.

כשאנו בעשרת ימי תשובה, כשעבודתנו היא להתפלל לקב"ה ולהמליך אותו עלינו. כל פעם שאנו הולכים להתפלל, אנו הולכים לקיים את "אין עוד מלבדו".

"כוחי ועוצם ידי"-אדם שם את הקב"ה כתוספת ובוטח בעצמו.

בורא עולם הוא נעלם ואנו עושים לו גילוי.

בחוקי הפיזיקה כשאני באה להרים כוס, אני מבינה במח, שצריך מעט כוח. ואכן אני באה עם פחות עוצמת כוח, ומצליחה להרים את הכוס. לעומת זאת כשאני באה להרים שולחן אני מבינה שדבר זה צורך הרבה כוח, ולכן מגיעה עם יותר כוח, וכשאני רואה שזה לא מצליח, אני מוסיפה יותר כוח.

העבודה שלנו בתפילה היא להשקיע כוח כנגד כוח מנגד-הטבע, ה"אני". וזוהי עבודה קשה שבמקדש. כשאדם מבקש על רפואה עולה לו בראש: רופא, תרופות. זו עבודה מאוד לא פשוטה ללכת לרופא גדול ולהרגיש שזה לא הרופא, אלא שיש בורא עולם ושהוא הרופא הגדול והכל בידיים שלו.

השאלה היא איפה אתה שם את כובד המשקל.

מה שמשנה זה "בלבבי משכן אבנה"-כמה הקב"ה מעורב אצלי בהחלטות וברגשות הפועלות אצלי. עד כמה הקב"ה נמצא בחיים שלי.

וזו העבודה להילחם כנגד הרוע. ככל שאני חיה יותר אמונה, יותר את "אין עוד מלבדו", הקב"ה מראה לאדם. אני הולכת לראיון עבודה, אני צריכה הרבה דברים... אדם צריך להתנהל נורמלי. לחיות, לחשוב ולהראות טוב. העבודה שלי היא לעשות את שלי. אבל יחד עם זה, ועוד לפני זה, להרגיש כל הזמן: "ריבונו של עולם אני רק בידיים שלך".-אין מי שלקח או שהקדים אותי. יש את בורא עולם שמה שהוא החליט בשבילי זה מה שיהיה לי.

השכל יודע, אבל במערכת הפנימית זו עבודת חיים.

כשאני מתפללת, באותה שעה אני מחדירה לעצמי את האמת האלוקית "אתה ואין בלתך" אי אפשר להזיז את הסלע, אבל אפשר לסטט אותו ולהורידו לאט לאט.

בימים אלו זו העבודה. לסטט את הכוח של "כוחי ועוצם ידי". "ה' הוא האלוקים"-בהחלטה פנימית וברגעים בהם אני בגובה ההכרה. וזה מסטט את לב האבן שבי.

שיעור מספר 4

"לעמוד בתפילה" הכוונה היא "להודות לך ולייחדך באהבה" כל הזמן לייחד את שמו של הקב"ה עלינו. ולהודות לו. התפילה באה לעזור לנו להגיע אל המקום הזה.

ברכת "רפאנו"- פעמים רבות חשנו שאנו מצפים לישועת ה'. אצל רבי עקיבא איגר עבודת התפילה הייתה שגורה על לשונו. לימים נודע לו על אחד האנשים החולה במחלה חשוכת מרפא ומה שיכול להצילו זו ציפור נדירה מאוד, שקשה מאוד להשיגה... "בורא עולם בורא רפואות ומצמיח ישועות" ורק ממנו תבוא הישועה. וכך באמונה שלמה נעמד ר' עקיבא והתפלל. בסיום תפילתו נקשה ציפור על החלון, והייתה זו אותה ציפור נדירה...

לימים פגש ר' עקיבא את רופא הקיסר, אמר אותו רופא: מה שאנו עושים בכסף עם המון השקעה, תכנון ולוגיסטיקה, אתם עושים בפה שלכם...

כוחה של התולעת הוא בפה. אם האדם בטוח ומאמין שהתפילה היא הדבר העוצמתי ביותר, - הוא יענה.

"ויעתר" – מה עתר הופך את הצמחים באדמה, כך התפילה יכולה להפוך מידת דין למידת רחמים. מתחת לכל דבר שיש בעולם הקב"ה נמצא ובכוחו לשנות כל דבר ברצונו.

"אין עוד מלבדו", "ה' הוא האלוקים".

תכירו בנקודה הפנימית, תסירו את העטיפות ותגלו את בורא עולם.

התכלית שלנו היא קרבת אלוקים, הקב"ה רוצה את קרבתו של האדם. לכן גם אם גנב יבקש ויתפלל לסיעתא דשמיא, הקב"ה עוזרו. שמא מתוך כך שיעזרהו, יתעורר בו ניצוץ התקרבות.

התפקיד שלנו הוא לייחד את ה' ולהוציא אותו מתוך כל הבלגן של העולם הזה.

כשאנו עושים השתדלות אנו מגבירים את הטבע. העבודה הקשה היא הסינון והברור.

ר' חנינה בן דוסא היה חי בצורה: הטבע=אלוקים. "מי שאמר לשמן שידלק יאמר לחומץ שידלק".

ר' שמחה זיסל מקלם אומר שכל הבעיה שלנו היא שאנו תופסים וחיים את החיים בצורה של סובב ומסובב. וככל שאדם נמצא ונוכח וחשוף יותר לתקשורת ולבני אדם שלא קשורים לייחוד ה'. אוטומטית הוא נמשך למקום הזה.

כדי לעשות את עבודת הברור אנו צריכים לעשות דברים שישאבו אותנו למקום של ייחוד ה'. וזהו העבודה של התפילה.

אחת ההגדרות של התפילה שאומר בעל העיקרים היא: "בקשת חפץ שאינו ברשותו". כשאני יודעת שהבריאות היא מהקב"ה, אני באה ומבקשת מהקב"ה שימשיך לתת לי את מתנת הבריאות. וזהו ייחוד ה' מאוד פנימי וגדול. להכיר בזה שאין לנו בעלות על שום דבר – "דבר חפץ שאינו ברשותו".

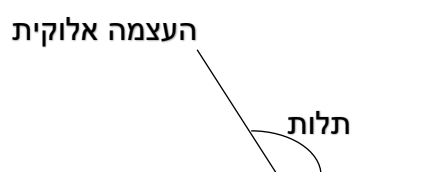
אומר בעל הנפש החיים שאדם הוא כמו עץ ששורשיו בשמים וענפיו בארץ.

אדם בנה בניין. האם יש קשר מיוחד בין הבניין לבונה? – לא. הקב"ה ברא את האדם, החוט נמצא כאן אבל השקע החשמלי נמצא אצל הקב"ה. הקב"ה סתם את כוח החשמל, את כוח החיות והחיוניות? – אם אדם יודע שמה שקרה לו זה מהקב"ה, הוא אומר תודה על הבריאות של היום ומבקש על הבריאות של מחר. ומכאן, אין מקום לגאווה.

ברכת "אתה חונן"-אדם מגיע ואומר, נכון אני חכם יש לי שכל, אבל אני אומר את הברכה כי זה כתוב. כשאדם הולך עם המקום של ה"אני", זה מקום שאינו אהוב אצל הקב"ה. אבל ברגע שאדם זוכר "שיויתי ה' לנגדי תמיד"-הקב"ה הוא הנותן את הדעת. יש כל כך הרבה פעמים שאנשים חכמים נתנו עצה לא טובה.-זה לא דבר מובן. הכול תלוי בך ואין לנו דבר מבלתיך!

ברגע שאדם יודע זאת הוא מגיע למצב של תלות בקב"ה.

"ריבונו של עולם אני תלוי בך ואין מבלעדיך אף אחד. אם תיתן לי- יהיה לי. ואם לא תיתן לי- לא יהיה לי".=העצמה אלוקית.

אם תיתן לי- יהיה לי

כשאני מרגישה שאני מנוהלת במקום שהכי אוהב אותי, שרוצה שיהיה לי טוב אמיתי אני מרגישה תחושה של ביטחון בעיניים עצומות. שבכל מצב שרק יהיה, יהיה לי את הכי טוב בשבילי.

עומדים בתפילת שמונה עשרה ברגליים צמודות להראות שאנו לא עושים כלום בעולם.

*התפילה הנכונה-"ריבונו של עולם, אתה כל יכול. אתה יכול לתת לי את השידוך כבר עכשיו. ואתה יכול לתת לי כסף...כתוב בספרים שיוסיף סיומת לבקשות: "והטוב בעיניך עשה", "אם יעלה רצון מלפניך".

אמונה חושית. רוגע, שלוה, אהבה, שמחה, סיפוק. התפילה מביאה את האדם לביטחון.

שיעור מספר 5

"קרוב ה' לכל קוראיו-לכל אשר יקראוהו באמת". מטבע הדברים מהמקום שהנפש פועלת האדם מיד מתרגם את עבודת חייו בפועל. מה אני צריך לעשות עכשיו?-השתדלות. זהו דבר בנפש, שמפעיל את האדם וזה דבר נכון. השאלה המאוד מהותית היא הברור הפנימי. לזהות על מי אתה נשען???

מטבע הדברים שתישען על רופא, או תרופה, או מיני דברים אחרים. ולאט לאט כשהם יורדים אתה נשען יותר ויותר על הקב"ה.

מספרים את הסיפור שהיה עם הרב פינקוס. הגיע אליו אברך חשוך בנים וביקש ברכה. לקח אותו הרב פינקוס לשדה באמצע שום מקום, ואמר לו שיתפלל, עזב אותו וחזר לאחר זמן מה. הסתכל על האברך ואמר לו, שלא מספיק התפלל ולכן עזב אותו שוב. אותו אברך בכה בבכי תמרורים והשליך את כל יהבו על הקב"ה. חזר הרב ואמר לו שהתפלל מספיק ושהוא מחזירו לביתו. אותו אברך שהתפלל תפילה היוצאת מן הלב ונשען רק על ה', נפקד לאחר מכן בזרע של קיימא.

כשמרדכי ביקש מאסתר המלכה ללכת למלך אחשוורוש. היא אמרה שאין מה לבטוח בכך שהיא מקורבת למלך ועל כן אמרה שגם היא ונערותיה יצומו. אחרי שלושה ימים של צום בלי שום איפור וכיסויי ובלי שום סיכוי לנשיאת חן ברמה הטבעית. אסתר אומרת למרדכי שהדבר היחיד שיש זה כח הצום והתפילה, וההישענות על בורא עולם. והיא הולכת מכוח התפילה והתקווה.

"קלי קלי למה עזבתני"-אסתר אומרת: אני הלכתי יותר מידי עם ביטחון עצמי. "הצילה נפש מיד כלב יחידתי"-כשאומרים 'כלב' יש צד הביזיון ומצד שני אפשר להתמודד איתו. כי הוא לא מהווה איום ממשי. וזו הטעות שחשבתי איתו "הושיעני מפי אריה"-פה יש עוצמה של פחד. ברמה של אריה -אין לי סיכוי להינצל, ורק אתה, ריבונו של עולם, יכול להצילני.

וזו הייתה תפילת אמת-להשליך את כל הסיכויים האפסיים של העולם הזה, ולהרגיש שכל כולי נסמכת על הקב"ה- שהוא כל יכול.

הכהן הגדול בעבודת יום הכיפורים כשנמצא בתוך קודש קודשים, כשלרגלו קשור חוט שיוכלו להוציאו אם ימות. ברגעים אדירים אלו התפלל שלא תתקבל תפילת הולכי דרכים. כי תפילתם נקראת תפילת אמת. כאשר אדם רוצח בשוגג הוא בורח לעיר מקלט. וכשהוא שם הוא מתפלל שהכהן הגדול ימות כי רק במותו הוא יצא לחופשי. עצם המציאות שהרוצח לא יכול, מחויב, מוכרח, כפוי להיות רק בעיר מקלט מביאה אותו למצוא כל דרך אפשרית על מנת להימלט מדין זה, ועל כן התפלל על מות הכהן הגדול. ולכן אימהות הכהנים הגדולים היו באות ומפנקות אותם כדי שלא יתפללו למותו. וגם אם יתפללו התפילה לא תהיה כל כך רצינית.

הרוצח בשוגג נמצא במדרגה יותר שפלה, אבל אם הוא מתפלל תפילת אמת -הוא נושע!.

תפילת אמת-שלילת האפשרויות האחרות והישענות מוחלטת על בורא עולם.

אנו צריכים לעשות. אך יחד עם זאת לדעת בוודאות, שרק אלו: התפילה, ההישענות והסמיכה המוחלטת בבורא עולם הם המסייעים להצלחה ולא העשייה עצמה.

וזו העבודה של חיינו, להישאר סמוכים ובטוחים רק על הקב"ה.

כשלאדם כואב הגרון הוא מנסה לטפל בדרכים הרגילות-עשייה טבעית= תה, דבש, משטח גרון. אבל הוא לא יגמור את כל ספר התהילים ולא יפעיל סירנות. אלא רק כשהמצב מתחיל להסתבך.

האם הקב"ה רוצה שכל הזמן נפעיל סירנות?

הקב"ה רוצה שכל הזמן נלמד לשעבד את נפשנו ולהגדיל את האחוזה של דבקות בקב"ה. הרמב"ן אומר: "תכלית כל המצוות היא הביטחון המוחלט בה".

יש שני ערוצים שעולים אחד על השני. כשמעלים אחד השני יורד, וכן להפך.

1. ערוץ העשייה.

2. ערוץ הביטחון.

זה המקום של תכלית חיינו, וזו עבודה קשה שבמקדש. כי הכי נח והכי קל לסמוך על ערוץ העשייה.

אנו יודעים מהו הכיוון ויודעים מה צריך להעצים על מה. זו פסגה שהפנים נשואות אליה, אבל אי אפשר לכבוש אותה מרוב המרחק. אבל להתקרב לפסגה, זה חיי עולם הבא פה בעולם הזה.

כולנו מאמינים, אבל ידיעה בראש ולא בחוש. הכול בסדר לגבי כל העולם, אך כשזה נוגע אלינו הכול אחרת. אם אדם לא עובד על זה. זה לא הולך והופך להיות חלק ממנו, גם אם יהיה מורגל בזה.

כנגד המציאות שהטבע של האדם כל כך לא במקום הזה, באות התפילות. ובתפילה אני עומדת ומכריזה: "ריבונו של עולם, הכול ממך ואתה כל יכול. לא קצרה ידך מלהושיע לא ברוב ולא במועט"... כשאדם מעצים את זה עוד פעם, ועוד פעם. הוא מגיע אל התפילה הנכונה-כמה יצאתי מהתפילה- שהכול מאת ריבונו של עולם. "ריבונו של עולם, הכול תלוי ברצונך ואני תלויה בך".

זוהי שיטת הטיפטוף. יש בורא לעולם!. ולאט, לאט זה חוזר.

איך התפילה פועלת?

ר' יוסף אלבו בספר העיקרים שואל:

1. האם הקב"ה לא יודע שקשה לי ומה אני צריכה? - מדוע אני צריכה לומר ולפרט לו הכל?

2. בתפילת שמונה עשרה בברכת אבות ובברכת גבורות, אנו מברכים ומשבחים ולאחר מכן, בחלק של הבקשות אנו מבקשים שהקב"ה יתן לנו. - לכאורה כמו שוחד, משבחים ואז מבקשים. אם כשאני אומרת "ברוך אתה ה'" זה לא מוסיף כלום לבורא עולם, למה אני צריכה לומר "ברוך אתה ה'?"

3. כשהתפילה לא נענית צריך לחזור ולהתפלל, מדוע?

4. הנפש החיים שואל: אדם סוכרתי שיש לו, לא עלינו נמק ברגליים והוחלט לקטוע לו את רגלו. אם החולה יבקש שלא יקטעו לו את הרגל, לא יקטעו לו? - בודאי שכן יקטעו. אם הקב"ה נתן לנו ניסיונות ובא אדם ואומר: "ריבנו של עולם תיקח ממני את הקשיים והנסינות". זה כמו שיבוא ויאמר: "הקב"ה, קח ממני את יכולת הצמיחה שלי?"

הקב"ה מחכה לראות מתי אנו נזכרים בו.

כשראובן נהיה חולה, הוא מתפלל, אבל גם הולך לטיפולים... לאחר חצי שנה, כשהוא רואה שאין תגובה מצד המחלה לטיפולים. הוא מבין שרק הקב"ה יכול לעזור לו. לאט לאט הוא מעלה את הביטחון בקב"ה ומתפלל אליו בחוזקה.

האם הפכנו את הקב"ה מלא רוצה לרוצה, בגלל הנדנודים והבקשות?

-לא!.

אותו ראובן עשה "שינוי השם". הוא שינה את מיקום ותפיסת החיים שלו, והוא הפך לאדם אחר. כתוצאה מהתפילות שראובן התפלל בצורה הנכונה, התפילות הפכו אותו לשמעון. ואז הקב"ה אומר: "לראובן לא מגיע, אבל לשמעון כן מגיע".

שיעור מספר 6

"בורא נפשות רבות וחסרון" - מיום שנולד האדם ועד מותו לא היה יום אחד שנתמלאו כל משאלותיו ומאווייו. כי הקב"ה רוצה שידבק בו ודבר זה לא יקרה אם לא יהיה חסר.

ברגע שלאדם יש חסר תפילתו תתהפך לתפילת אמת. אותו אדם שהתפלל כמות של תפילות, הוא משנה את האמונה שלו, ואת התלות שלו בבורא עולם, ונהפך לאדם אחר.

קובע המבי"ט בספרו "בית אלוקים": "שתכלית התפילה היא השינוי הפנימי שמתחולל באדם בקשר שלו עם הקב"ה".

התפילות לא הלכו ריקם. לאבא יש זכות להגיד לא.

"תוחלת ממושכה חולי לב"(משלי)- כשאדם מצפה ומצפה ומתאכזב, הוא נהיה חולה לב. ויכול אפילו לסטות מן הדרך.

האם להמשיך להתפלל למרות שאני לא רואה שתפילתי נענית? -כן.

כי יכול להיות שהתפללתי, אך לא השלמתי את מכסת התפילות שלי.

*ר' חיים מוולאזין שואל: אם הייסורים טובים לאדם, למה יבוא אדם ויבקש מהקב"ה שייקח אותם ממנו?

לייסורים יש מטרה להביא את האדם לקרבת אלוקים. אם אדם יעשה את זה בערוץ של תוספת אמונה, תלות וביטחון, זה יוריד לו מהייסורים שהרי כבר מילאו מטרתם.

להתפלל נכון פרושו להשתנות, ולשנות את מקום האמונה.

"פסוקי דזימרה"- שיר ושבח לבורא עולם.

"ויברך דוד"- כל הממשלה לקב"ה.

"אז ישיר"- השגחתו הפרטית והשליטה בכל המהלך עם מצרים.

"יוצר המאורות"- שהקב"ה שליט על המלאכים.

"אהבה רבה"- הכרה והבנה שהכול מהקב"ה.

"שמע ישראל"- קבלת עול מלכות שמים.

"שמונה עשרה"- עיקר התפילה.

תפילת "שמונה עשרה" פותחת בשלוש ברכות ראשונות. ויש הלכה שצריך לחזור אם לא כיוונו. אבל זה לא למעשה.

התפילה לא נועדה בשביל בורא עולם. כי אין אפשרות להוסיף כבוד למי שהוא מלך הכבוד. אלא כל מה שאנו מתפללים, זה לצורך כך שאני אחדיר לעצמי את ההכרה האבסולוטית שבורא עולם הוא כל יכול. ושאיני עבדו ומצווה להאמין בו ולהיות חבוק ודבוק בו.

בברכות השבח אם אדם מכוון במילים הוא מעצים את בורא עולם. ומתפתחת אצלו ההרגשה שהוא לפני מלך, שהוא כל יכול ומכיר אותו ויכול לעשות הכול. אדם קונה הכרה נפשית תלותית בכוח העליון העצום הזה.

זו הכרה מאוד מופשטת ועל כן היא כל כך קשה. ואת המנגנון הנפשי הזה התפילה באה לפתח. זה שאלה של ידיעה נפשית- הרגשה תלותית. שאני מכירה את הקב"ה עוד יותר עמוק.

ברכות השבח הם הטרמה ללפני מי אנו עומדים לעמוד. אין כוונת המילים מעכבת, אלא ההרגשה של "עומד בפני מלך" – זה מעכב את התפילה.

*עניין הביטחון בה' זה העניין הכי נשגב שיכול להיות. אין לך שום אחיזה במציאות הזו, ואתה יוצר את ההרגשה. אם אדם מגיע למקום זה, הקב"ה ייתן לו את התחושה שייושע ממקום זה. אדם שבוטח בה' שורה עליו הרגשה שייושע "מגן הוא לכל החוסים בו" – אתה עשית את העבודה הפנימית, אני אתן לך את מבוקשך.

ביטחון – אני נמצאת בידיים הכי אמונות עלי, אצל מי שיודע אם להיענות לבקשתי או לא. זה לא אומר שיהיה לי את כל מה שביקשתי, אלא שאני סומכת שמה שיהיה, יהיה טוב.

תקווה – שיהיה טוב.

איך ביטחון ותקווה מסתדרים יחד? שניהם כוחות בתוך הנפש פנימה. כשאדם הולך ומפתח בתוכו את הגישה שמה שיהיה יהיה טוב ונכון לי ובשבילי, זה הביטחון. "הבוטח בה' ישוגב". עצם מעלת הביטחון מוסיף בONUS. אם הגעת לכזה מצב של ביטחון – קנית לעצמך תוספת מעלה. וממילא, הביטחון נותן לך את המקום הזה, של תקווה.

להתפלל אל ה' במצבים שנראים לכאורה, שאינם ברי שינוי – האדם מתפלל מקירות ליבו והקב"ה יכול להפוך קירות לדברים גמישים והפיכים.

תפילת האימהות

האיש נברא שכלי – לימוד תורה, והאישה רגשית – עבודת התפילה. אישה דמעתה מצויה.

תפילה על רוחניות לא שבה ריקם. תפילות אלו חביבות אצל הקב"ה, במה שאני רוצה יותר קרבת אלוקים. הדבר הגבוה ביותר הוא התורה, ואני אתפלל שאזכה שחיי יהיו חיים מסביב לתורה.

דמעה זה המקום הכי פנימי ואמיתי אצל האדם. זה אומר כי הדבר בנפשו, כי התפילה היא יותר שכלית. לאישה קל יותר להתחבר אל התפילה. האישה יצרה ניתוק מבורא עולם, והיא צריכה ליצור חיבור.

חבלי לידה והריון, הם חבלים המחברים את האישה אל הקב"ה בשעת הלידה. לידה = ליד ה', מקום שהאישה הכי צריכה את הקב"ה, שרק ברצונו הכל.

ישיבה, מגבלים בדמעות. ר' שמשון פינקוס אומר שילד יהודי מגדלים בדמעות. שנפשו תימשך אל הקדושה. בזמן הלידה תתפללי שהילד הנולד יהיה זרע קודש, שיהיה מחובר אל הקב"ה בעבותות אהבה.

גדולה תפילה לפני, מאשר אחרי...

הקב"ה ענה לרחל ואמר: "מנעי קולך מבכי". לאה תפילותיה היו לשנות מזל, עיניה היו רכות, והקב"ה אמר לה: "תמשיכי להתפלל". רחל היא אם הגלויות. הרחמים של הקב"ה זה משהו שבלתי נתפס. הקב"ה יודע שאין אפשרות לעם ישראל להגיע לגאולה בלי לעבור דרך הייסורים והגלויות. אבל עם ישראל רוחני, אי אפשר להגיע לזה, לחיבור לתורה ולקב"ה בלי תפילות. עם ישראל מעל המזל, ולאה הבינה שהיא צריכה לשנות את המזל. וכשהיא נישאת ליעקב, היא מרגישה מספר שנים בבית. ולכן קראה ללוי - לוי, - הפעם ילווה אישי אלי.

לאה היא האמא של הרוחניות. והיא מלמדת אותנו שכל החיים לא מפסיקים לבכות. כוח התפילה - הוא כוח פורץ טבע ושובר קירות. לאה זוכה לתורה, לוויה ומלכות. להיות לאם לארבעה מהשבטים שהעניקו לישראל את יסודות האומה. והיא זוכה להיות המלווה ליעקב בעולם האמת, ולהיקבר עמו במערת המכפלה. למרות שרחל הייתה משורש נשמתו.

אמא יהודייה צריכה לפתח בתוכה את המנגנון של התפילה. - "אני תפילה".

הקב"ה מצפה לחיבור. לא התפללתי ונושעתי, אלא התפללתי והתחברתי!.

"ריבוננו של עולם, תנחה אותי בדרך הנכונה". אם אמא יהודייה מחברת את עצמה לתפילה, היא בטלפון ישיר חיה עם בורא עולם. וזה הבית היהודי האמתי, הכי חזק שיש.

יום החתונה

המהר"ל בספרו "דרך ה'" אומר שאם הקב"ה יצר מציאות לאדם, ששום דבר לא יורד לעולם בלי תפילה. אני אחבר את עצמי שלפני כל דבר שאני הולכת לעשות דירה, פאה, ריאיון... אני משליכה את יהבי על בורא עולם ומתפללת אליו שהכול ילך הכי טוב שיש. אני מרוויחה חיים של "בצוותא" עם בורא עולם.

יש אישה שראשה בעולם הזה, אך יש אישה שגופה בעולם הזה, אך כל עיסקה, רצונה ושאיפתה הוא - "בורא עולם". כל דבר צריך את רחמי ה', ככל שיהודי חש את עצמו יותר בידיים של ה' ויותר זקוק לישועתו, זה הדבר שמחבר אותו.

"יום החתונה הוא יום גדול שנתון בידיים קטנות" (חז"ל).

יום שזכים בו למחילת עוונות. ואין מעלה גדולה יותר לאדם ממחילת עוונות, ותפילותיו נשמעות ביתר שאת. החתן והכלה משנים קידומת, סטטוס. מבחור ובחורה, לאיש ואישה, מי שלא מבין את ההבדל שקיים במעבר שלו מבחורה, לאישה, [גוי שהתגייר לא נשאר באותו סטטוס, קיים הבדל מהותי]. ולא מנסה להתגדל בתוך הנעליים החדשות שלו, מאבד את הזכות של מחילת העוונות. הקב"ה נותן לחתן ולכלה כוח מיוחד, מנוף, לעמוד במקום החדש הזה, כי זו מדרגה, תפקיד.

אין מתנה יותר גדולה ממחילת עוונות. מתחילים הכול מחדש. אם היינו מבינים, במוצאי יום הכיפורים היינו רוקדים משמחה ונזהרים חס וחלילה מלחטוא ולהכתים את עצמנו. כי עכשיו אנו נקיים.

"הבל פיהם של תינוקות של בית רבן גדול יותר מאשר תפילה של צדיק גדול", לתינוק של בית רבן כמעט ואין עברות. ככל שאדם נקי יותר וללא עברות, זו מעלתו.

חתן וכלה, היות שהם זוכים למחילת עוונות והם ללא עברות. הם זוכים להיות בעלי כוח ברכה וכוח תפילה, ותפילתם מסוגלת על "היושבת על המשבר ועל חולים שיתרפאו". ועל כן מבקשים מהם להתפלל על כל הנצרך.

נתאר לעצמנו שלפני החגים החליטה חנות "יש חסד" לערוך מבצע, אנשים ממלאים עגלות ופעם בשעה מגיעות הפקידות ומודיעות: "עגלה זו זכתה בכסף חזרה, ועגלה זו זכתה..." כל אדם שצריך לעשות קניות לפני החגים, כמובן שהוא יבחר בחנות הנ"ל. עדיף לו לקנות שם, אולי בסוף הוא יזכה.

כך צריך להרגיש ביום הגדול הזה. ביום החתונה אנו נכנסות בשער הגדול הזה, השערים פתוחים. אפשר לקחת מהסחורה המונחת על המדפים למאה ועשרים שנה, להוריד סחורה בשביל כל החיים.

אך יש המון מסיחי דעת כמו במשל המפורסם, במלך שעבדו הציל את בנו ממוות ורצה להשיב לו כגמולו הטוב. לכן פתח בפניו את חדר האוצרות, אך משום שחשש שירוקן את כל האוצרות, שם בפניו פיתויים שונים: מאכלים משובחים ומוזיקה מיוחדת. אותו אדם הלך שבי אחר הפיתויים והפסיד את המטרה.

כך החיים שלנו נראים. אנו מבינים ביהלומים, אך אנחנו יותר ויותר מוסחי דעת. העבודה שלנו היא להבין שמדובר במסיחי דעת ולגלות אותם. ולנצל כמה שיותר את הימים שנקרים לפנינו.

נחלק את היום הזה לשלושה חלקים: תשובה, תפילה וצדקה.

צדקה - המעשה המפורסם עם ביתו של רבי עקיבא שכשכולם היו עסוקים בצרכי החתונה, היא נתנה את מנתה לעני שאף אחד לא שם לב אליו וקיימה מצוות צדקה. בלילה כשהורידה את ההינזמה הניחה את הסיכה בחור הקיר, ובבוקר כשהוציאה את הסיכה מהחור מצאה שם נחש מת. "צדקה תציל ממוות".

הרב מבריסק צלצל לכלתו ביום החתונה ואמר לה שתיקח סל של מוצרי הנדוניה ותחלקם לכלות נזקקות ביום של החתונה.

כיום אפשר בקלות מרובה לצלצל לארגוני החסד השונים ולתרום צדקה. וכדאי מאוד לתת צדקה לתלמידי חכמים עניים. כי מדובר גם במצוות צדקה וגם בהחזקת תורה שזו המעלה הכי גדולה.

חייבים לתת את הדעת האם הכסף שייך לי, או להורי. או שההורים יאמרו שכסף זה שייך לי, או שאבקש מהם.

זו מצוות צדקה בממון, ויש מצוות צדקה בהארת פנים.

ביום החתונה הכלה היא האטרקציה. כולם אוהבים לעמוד ולהסתכל עליה, ומדובר בילדים קטנים שמתעניינים. זה יום מתוח, מרגש, יום גדול. וצריך לתת את הדעת לא להשרות אוירה לא נעימה מסביבך.

נאמר על רבקה אמנו: "ותצעק ותשבר ותקבר". "ותצעק" - יום החופה, "ותשבר" - עת הלידה, "ותקבר" - יום המיתה[רש"י]. מדובר בימים שלא נופלים עליהם ומגיעים אליהם ללא הכנה. אלא מתכוננים אליהם עם הרבה הבנה ועבודה עצמית. האישה מופיעה בגדלות שלה וזה מתבטא באיך היא נראית ומתנהלת. בשעת המשבר האמא של ר' זלמלה זכתה לברכה של השאגת אריה שישב ולמד בחדר הסמוך, והיא התאפקה שלא להפריע ללימוד התורה. וכשנודע לו שבחדר השני הייתה אישה שישבה על השבר, ברך אותה שיצאו ממנה שני גאוני עולם-ר' חיים מוולאזין ור' זלמלה. ההתאפקות הזו, היא לא דבר שנולד מעצמו. זו אישה שעבדה על עצמה. "ותשחק ליום אחרון" - יש סוגים שונים של מיתה. וזה תלוי בהכנה של האדם במשך כל החיים.

תשובה-עפ"י מנהג האשכנזים צריך לקבל תענית יום קודם החתונה. יש כלל ביהדות "סוף מעשה במחשבה תחילה". מקבלים תענית בתפילת מנחה, לפני "יהיו לרצון". כמו כן גם ביום החתונה יש נוסח של תפילה באותו מקום.

גודל היום הוא גודל מחילת העוונות. הקב"ה כל כך טוב ורחמן, שהוא מוחל על החלק שלו. אך צריך להיות על כך חרטה וידיזי. יש חלק של בין אדם לחברו, המורכב גם מבין אדם למקום. הקב"ה מוחל על חלקו בתנאי שהאדם מבקש מחילה ממי שנפגע ממנו. הרב פישר שהיה

במשך ארבעים שנה אב בית דין אמר שלא ראה שיצאו נקיים מעוונות של בין אדם לחברו.

הדבר הכי לא משתלם הוא להגיע לנישואים עם קפידות. ועל כן עורכים את הניקיון עוד לפני החתונה.

התפרסם ברשות הרבים מכתב מאדם שהיה חשוך ילדים, שנים רבות ערך וניסה את כל הסגולות והתפילות. עד שישב יום אחד עם עצמו ובדק וחשב היכן הפגיעה של בין אדם לחברו שלו, שעדיין לא ביקש עליה מחילה. ונזכר שכשהיה בגיל העשרה הייתה לו מערכת יחסים לא טובה עם אימו. למרות שהצער על כך שאין לו ילדים הוא גם צער של אימו. בכל אופן, מכיוון שמעולם לא התפייס עימה, נשארה הקפידה.

תעשו בדק בית פנימי עם עצמכם. תקלפו את השכבות שעוטות אתכם, תתפייסו זה עם זה, לפני שאתם עוטים שריונים ונוסעים לקבר השונמית לבקש רחמים.

לבקש סליחה, זה להיות הגיבור, המוצלח. לצאת מנקודת הנחה שאני בן תמותה ושאני יכול לטעות. וזו מעלה גדולה ביותר לאדם. שהוא מסוגל לומר: "טעיתי, סליחה". "על כל פשעים תכסה אהבה".

יש עניין גדול לקבל קבלה ביום החתונה. לדוגמא, לברך ברכת המזון מתוך ברכון. דבר שמסוגל להביא ברכה הביתה. בברכת המזון לא מופיעה האות ה' [שהיא קצף, שצף, חרון אף]. אישה לא מכתובה דרגות רוחניות לבעל. אך אם היא תספר כי קבלה זו היא קבלה ביום החתונה, זה ישפיע על כל הבית.

לבית דינו של הרב וואזנר מגיעות שאלות רבות מאין ספור: איך להתבטא לפני החתונה במכתבים וכד'. אותו יצר הרע שמגיע לפני החתונה ורוצה שיתבטאו ויאמרו. מגיע אחרי החתונה ואומר שלא צריך לומר מחמאות, כי כבר יודעים. כדאי לקבל קבלה זו. בכל יום לפחות פעם אחת מילה טובה ומחמאה, כמובן מתוך יצירתיות ומחשבה.

תפילה-מרכז היום הגדול הוא תפילת מנחה, יותר מאשר תפילת שחרית כי היא באמצע היום. לעזוב את הכול, ולהתפנות מהכול, זה מאוד קשה. כשהייתי במנהטן בערב ראש חודש אלול, עליתי על גג בניין וראיתי אנשים רבים בלבוש שחור לבן, מזדרזים ורצים לתפילת מנחה כאומרים: "ריבוננו של עולם, אנו עוזבים את הכול כי אנו יודעים כי הכול תלוי בך, הכול ממך ורק ממך, וההצלחה תלויה בך". התפילה האמיתית היא תפילה של: "ותתעטף נפשי". ולכן צריך לתת לתפילה את הזמן המיועד לה.

יום החתונה הוא יום מלא התרגשות, צריך לשמור את הכוחות, לישון מוקדם ולאכול טוב. ולכן בשביל להתפלל במקומות הקדושים, אפשר ללכת במשך השבוע הקודם לחתונה.

הרמח"ל בספרו "עץ החיים" אומר כי יש המון מתנות ושפע והדרך להוריד את השפע היא התפילה שלי "אין התפילה נשמעת אלא כשהעין דומעת והנפש נכנעת [הרבינו בחיי]. תפילה מתוך הלב.

בינות לכל הברכות וההקדשות תשבי עם עצמך ותכתבי תפילה לבורא עולם.

שאלו את הרב מבריסק איך זכה לכאלה בנים ת"ח ויר"ש. וענה כי בשעה שההורים מרגישים רוגע וביטחון כשהתינוק נולד שיגדל כראוי לתפארה, כי פלוני היה המוהל ורב אלמוני היה הסנדק. באותה שעה התפללתי על התינוק שהקב"ה יחדיר בו אהבת תורה, יר"ש וקדושה.

הכלה תשב לפני החתונה ותכתוב את תפילתה שלה, את הבקשות הפרטיות שלה, בלשון שלה, על כל הפרטים ואפילו הכי קטנים שיש. כדי שתתחברי ליום הגדול הזה. תפילה זה לא כמה הספקתי לומר, אלא כמה התחברתי אל התפילה.

יום החתונה הוא יום טוב פרטי בבית. ראוי להתלבש בבגדים מכובדים ועדיף בבגדי שבת. הכלה צריכה מקום בו אפשר "לשפוך את נפשי לפני ה'". חדר פרטי ושקט. יש עניין לומר את כל ספר התהילים. וכדאי גם לומר שני ספרים. אחד במשך השבוע שלפני החתונה, ואחד ביום החתונה עצמו. אפשר לחלק את ספר התהילים לחלקים, ולכוון ש-25 פרקים ראשונים הם בשביל לזכות לאהבה, אחווה, שלום ורעות. 25 פרקים נוספים בשביל לזכות בבנים יר"ש וצדיקים. וכן הלאה.

אפשר גם לומר את איגרת הרמב"ן וכו'.

כאמור, ביום החתונה, כלות הן בעלות כוח תפילה, ברכה ושמחה. שמחה פורצת גדר. הזמן קצר, והמלאכה מרובה. וכמו שהכהן הגדול ביום הכיפורים, בקודש הקודשים מתפלל: "וכיפר בעדו, ובעד ביתו, ובעד עמו". כך גם הכלה מתפללת קודם כל על עצמה ואח"כ בעד ביתה ועמה.

החופה היא כתפילת נעילה. שם הכלה מתפללת "וכיפר בעדו" - עליך, ועל בן זוגך, ועל משפחתך. זו לא אגואיסטיות, כי הכלה דומה לכה"ג. החופה היא עניין כל כך מקודש ואפשר לקרוא על כך בספר של ר' אליהו כי טוב. כדאי להתפלל מנחה ברגע הראשון שמתאפשר - בחצות היום. עדיף בלי איפור, וללא השמלה כדי שתוכלי להתפלל בנחת ולדמוע. אם אין זמן לישון, לעשות הדמיה מודרכת, על הים, או על הדשא: "בנאות דשא ירביצני". ריבונו של עולם, הכול בשליטתך ובידך.

שום דבר לא בידיים שלי. וכשאנו נשענים על ריבוננו של עולם, הכול רגוע וטוב.

כאשר באים לנאות את הכלה, לשמור על ידיים נקיות, ולהמשיך להתפלל בפה ובלב. גם בזמן הצילומים והתמונות תמקדי לעצמך את התפילות לכמה נקודות עיקריות: **"חיי, בני ומזוני וסיעתא דשמיא"**. שאלו כוללות את כל הבקשות. שאלו את ביתו של הבעש"ט: מהם השערים החשובים ביותר מתוך כל חמישים השערים אותם אומרים במוצאי שבת, וענתה: **"שערי סיעתא דשמיא"**.

"חיי" – ריבוננו של עולם, יהי רצון שנזכה כזוג ללדת ילדים ביחד, לגדלם ביחד, לחנכם ביחד, ולחתנם ולראות נכדים ונינים ביחד, ברוב נחת ובבריאות. חיים של **"למען אלוקים חיים"**, חיים שיש בהם תכלית, ועשייה וניצול בדרך למטרה הנכונה.

"בני" – יהי רצון שהקב"ה ייתן לנו את המתנה היקרה הזו מיידך, ובקלות. וגדולה תפילה של לפני, יותר מאשר אחרי. שתהיינה נשמות קדושות, שנמשכות לקדושה ויראת שמים. בלי קשיים לימודיים ורגשיים. בנים שעושים רצוןך בלב שלם, ושכל חייהם יהיו נחת רוח מלפניך.

"מזוני" – פרנסה ברוח ולא בצמצום. ללא דקדוקי עניות. שתהיה עבודה נוחה במקום קרוב, שבעלי יוכל לשקוד על התורה בנחת. שלאורך כל מתווה החיים, שתמיד אוכל להיות עזר כנגדו, ולהיות אשת חיל עטרת בעלה.

חתן וכלה אמורים להיות שמחים, והם גם מחכים ומצפים זה לזה. לכאורה היה אפשר להפסיק את החתונה מיד לאחר חדר ייחוד. אלא שהקב"ה ברא את האדם שהוא נצרך לאחרים. גם בזמני אבל ח"ו אנשים מנחמים ולוקחים חלק מהצער. ולהבדיל, בשעת שמחה. ולכן מזמינים אנשים לחתונה. בעת קבלת הקהל צריך לזכור ש"אל תהי ברכת הדיוט קלה בעיניך". ויש עניין בעניית אמן. תעני **"אמן"**. ותשלימי את הברכה. כאמור את בעלת כוח ברכה, לכן תברכי בשפע אבל ברכות ממוקדות, כדי שלא יהיה תור של עשרים דקות...

"טוב עין הוא יבורך" הגמרא דורשת-יברך, והמברך מתברך.

הקדמה לבאור ג' ברכות

* **"ולעבדו בכל לבבכם"** [דברים, יא, יג] - זוהי תפילה, וחיוב מצווה זו שיהא אדם:

1. מגיד שבחו של הקב"ה - שבח (ג' ברכות ראשונות).
2. שואל צרכיו שהוא צריך להם - בבקשה ובתחינה [ברכות אמצעיות].
3. ואח"כ נותן שבח והודיה לה' על הטובה שהשפיע לו - כל אחד כפי כוחו (ג' ברכות אחרונות).

* **בשו"ע** [או"ח, סימן קא', א'] כתוב:

"המתפלל צריך שיכוון בכל הברכות, ואם אינו יכול לכוון בכולם, לפחות יכוון באבות. ואם לא כיוון באבות אע"פ שכיוון בכל השאר, יחזור ויתפלל. והרמ"א כתב שבזמנינו: "אין חוזרים בשביל חסרון כוונה, שאף בחזרה קרוב הוא שלא יכוון, א"כ למה יחזור?!"

* **הבית הלוי** [הלכות תפילה] מפרש שיש שני סוגי כוונות בתפילה.

1. כוונה של פרוש הדברים - דין כוונת המילות.
2. מעשה התפילה - שהוא עומד בתפילה לפני ה', ואם אין ליבו פנוי ואינו רואה עצמו שעומד לפני ה' ומתפלל, אין זה מעשה תפילה.

* **החינוך** [מצווה תל"ג]:

מה שהזהירו אותנו בכוונת הלב הרבה בתפילה, ויותר בברכה ראשונה "שאמרו ז"ל שמי שלא כיוון בה מחזירים אותו, ועניין הכוונה, זו שחייבו בשבילה חזרה, הוא לפי הדומה, שיתן האדם אל ליבו שלפני ה' הוא מתפלל, ואליו הוא קורא, ויפנה מחשבתו מכל מחשבות העולם, ויחד אותה על זה".

* **"ימלא פי תהילתך"** - [הרב שטיינמן זצ"ל].

והנה אע"פ שלכאורה לא היה צריך להיות קשה לכוון בברכה אחת, מכל מקום, כל אחד רואה בעצמו שיש הסח הדעת, וגומרים הברכה בלי להתכוון. ומצד הדין היו צריכים לחזור ולהתפלל, אלא שהרמ"א כתב שבזמננו אין חוזרין בשביל חסרון כוונה שאף בחזרה קרוב הוא שלא יכוון אם כן למה יחזור. אומנם לא יוצאים ידי חובת תפילה, והרבה תפילות שמתפללים ללא כוונה לא נחשבות תפילה.

ואם כן הדבר הראשון שטוב להתחזק בזה... שיתרגלו לחשוב לפני כל תפילה שהולכים להתפלל לפני הקב"ה... וזה יתן כח לכוון לכל הפחות בברכה הראשונה שמעכב.

והתועלת מזה לא תהא רק לתפילה, אלא ישנה קצת את כל האדם, שהרבה אנשים אינם חושבים ברצינות על רוחניות, והראש מלא מחשבות על דברים גשמיים, עייני אכילה והליכה ל... ולא חושבים לרגע על תפקיד האדם בעולם.

ובזמן המסוגל מאוד לחשוב על דברים אלו זה בתפילה, כשהולכים להתפלל ג' פעמים ביום, לחשוב:

1. שהקב"ה אוהב אותו.

2. מביט במעשיו ויודע מחשבותיו ומה שמדבר והיכן שנמצא.

ואז לפחות יכוונו בברכה ראשונה... ואם חלילה מסיחים דעת מהדברים העיקריים, וחושבים על דברים של חיי שעה, אדם כזה רחוק מהקב"ה, וכשרחוקים, כל דבר הוא ניסיון קשה.

* **"הקהילות יעקב"** [הגר' קנייבסקי, ברכות, סי', כ"ז]:

למרות האמור לעיל, חשוב לדעת את דברי הסטייפלר שכאשר אי אפשר לכוון, אז גם ללא כוונה, עדיין נקראת תפילה, אלא שחסרה בה כוונה. וציין שגם בספר "בית אלוקים" להמב"ט, כתב, שיש מצווה בקריאת התיבות [המילים], אף על פי שלא כיוון. אם כי כאשר עדיין לא סיים את ברכת אבות [אלא רק "ברוך אתה ה'", ולא סיים "מגן אברהם"]. לדעת המשנה ברורה חייב לסיים "למדני חוקיך" ולחזור ל"אלוקי אברהם" וכו'. ולדעת החזו"א, גם כן חייב לעצור, ולחזור ולכוון במחשבתו מתחילת הברכה. [שיח השדה" - ר' חיים קנייבסקי, ח"ג, ברכות י"ג, ב'].

*** עצה טובה לכוונה:** מילוי שליחות אנשי כנסת הגדולה.

← אנשי כנסת הגדולה הרי תקנו את התפילה כ"חרב", שיש לה להב חדה והיא חותכת מצד עצמה ועוצמתה בעצמותה ולא מצד עוצמת הכח שמפעיל המשתמש בה.

← הם הצליחו לקפל בתוך מילותיהן של כל הברכות, את כל הכוונות הראויות על כל צרכי עם ישראל ועל כל פרט מהם עד סוף ימות עולם. [ואף על כל תפילה נפרדת של כל אחד, לכל ימי חייו...].

← בסופו של דבר הם חייבו אותנו לגשת עם ה"תזכיר" הזה, [תפילת שמו"ע] ערוך בפינו, אל כיסא כבוד ה', ולהגיש לו אותו, כל יום בבוקר, בצהריים, וגם בערב...

← אם כן: ניתן לגשת אל המלך [3 פסיעות קדימה]. ובהתנצלות על חסרון כוונתנו [האישית] כך, להגיש בשליחותם... את התפילה "שלהם"...

← **"ה' שפתי תפתח"** - אולי לא מתאים שאעמוד נוכח ה' במצב שלי, אבל אנא פתח את שפתי, כי נציגות עמך בית ישראל שלחה אותי למסור לך דברים חשובים, ואם אכן תפתח את שפתי, הרי ש"ופי יגיד תהילתך" [תהילתך היא כל הדברים הללו אשר אני עומד למוסרם עפ"י ציווי אנכה"ג].

← המחשבה הזאת, הנכונות והמוכנות למסור את המילים לפני כיסא הכבוד, יוצרת ריכוז קל, או אפילו יוצרת בקלות ריכוז למעמד שכזה... וכבר הרווחנו את עיקר "מעשה התפילה" שהיא כוונה מעכבת "העמידה לפני המלך" [עפ"י ה"בית הלוי"].

← לטוב אין גבולות. כאשר אנחנו מוסרים את המילים של אנכה"ג אנחנו חשים בהם טעם טוב, מובן ופשוט. ממש כאילו יצאו מליבנו שלנו, בדרגתנו, במעמדנו.

הדבר הזה יקרה, אחרי למידה והבנה של עושר אוצרות ופירושים, וכוונות למילים ולברכות. ואז ישנו פירוש אחד כל כך פשוט ומובן שממש נדבק מעצמו למילים שאומרים.

וכמובן שעניין זה הוא בזרימה מתמדת, ואין תפילה דומה לחברתה, שהרי אי אפשר לטבול באותו נהר פעמיים, כי הנהר לא אותו נהר

מהסיבה הפשוטה שהנהר כל הזמן זורם, וכן שהאדם לא אותו אדם...
וקל וחומר בטווח של שנות עלייה ביראת ה'.

חז"ל ציוונו לומר לפני התפילה את הפסוק:

"ה' שפתי תפתח ופי יגיד תהילתך" [תהלים, נא, יז]. דוד המלך
מזכיר כאן את ה' באדנות בלבד. פירוש שם זה: האדון שלי, והאדון
של כולם שהוא גם האדון של הכל. מכיוון שכיום אין לנו את מושג
העבדות, קשה לנו להבין את המושג אדון. ואעפ"כ לא קשה להגיע
קרוב לזה.

לכל פועל יש מעסיק, "בוס", ולכל פועל, חשוב למצוא חן בעיני המעביד
שלו. אפשרות של הערות, גערות או פיטורין, מלוות בהרגשות לא
חיוביות בין ה"לא נעים" עד לחרדה של ממש. והאדון הזה הוא אדון על
חלק מהווי חיינו בלבד. לא על גופנו ואפילו לא על רכושנו. את התחושה
הזו אפשר להרחיב ליחסי אדון-עבד. כאשר העבד הוא רכושו של האדון
ואין לו שום דבר אישי, עצמי, מלבד מה שהאדון נותן לו מטובו ומחסדו.

לכן מושג האדנות והבעלות מופיע בלשון רבים, "בעלים", "אדונים". לומר
שהוא אדון על כל חלק מחלקי חיו של העבד [וכן בעלים כלפי כל חלק
מאפשרויות השימוש בחפץ].

← כבר במילה הראשונה, יש לנו עזרה נפלאה לגשת אל התפילה
מתוך הכרה בעובדה הפשוטה שגם לדיבור פינו אנו זקוקים
לחסדיו ורחמיו יתברך, וכן נבוא מתוך הכנעה וענווה, וברצון
לבקש...

ובכן: אדון הכל, מתחנן אני לפניך שתחונני ותפתח את שפתי, כי אפילו
להגיד תהילת ה' אני נצרך לעזרתך, כי אין פתיחת פה בלי עזר ה', ואף
לכוון מחשבותי ודיבורי.

"ופי יגיד תהילתך":

א. גם לזה צריך זכות. לא כל אחד ראוי או מורשה לומר תהילות ה'.
[כפי שחז"ל מספרים על נבוכדנצאר שאמר תהילות ה' עד שבא
מלאך וסטרן על פיו].

ב. עזריני שלא אפתח פי, אלא להגיד תהילתך. שיצא מדיבורינו רק
תהילה לך. כי פינו ושפתינו אמורים להיות משועבדים למלכנו.

ג. תהילה- התפעלות השבח. ופי יגיד תהילתך, או מלשון "נגיד על
האוצרות" דהיינו מנהיג, להנהיג, להמשיך את דברי תהילתך
באריכות. או ככל "היגד", משורש נ.ג.ד. לשוות את המציאות

האמיתית נגד עיננו, [והן כל ברכות שמו"ע, שהן האמיתות ששכלנו מאת ה' וכן בריאותנו וכו'] שכך כל השמו"ע הוא תהילותיך.

ברכת אבות

לדברי הגמרא, חייבים לכרוע בתחילת ברכת אבות ובסופה, וכן בתחילת ברכת ההודאה ובסופה. הכהן הגדול חייב לכרוע בהתחלה ובסוף של כל ברכה, ואילו המלך, "כיוון שכרע שוב אינו זוקף", - בכל התפילה.

א. "ככל שהטובה מרובה כך ההכנעה יותר גדולה". [חובות הלבבות, בהקדמה לשער עבודת האלוקים]. ולפיכך כורעים ברך בהכנעה למיטיב.

ב. ככל שמעמדו של אדם רם יותר צריך להכניע עצמו יותר. [רש"י, מסכת ברכות].

הכריעה וההשתחויה היא ביטוי להתבטלות מוחלטת אל מי שמשתחוים אליו. כאומר, אין לי עמידה עצמית, אלא בזכותך. אין לי מטרה כל שהיא לומר שאליה מועדות פני, אלא לאן שתשלחני - אלך. לפיכך, אחרי שמזדקפים כאילו "נולדים מחדש" עם נכונות לבצע את שליחותנו [מאת ה'] על הצד היותר טוב.

"ברוך"

- א. יש שפירשו על משקל "רחום" ו"חנון" שהקב"ה הוא מקור הברכות.
- ב. ורבותינו הראשונים [הרשב"א] פירש, תוספת וריבוי ממש כמשמעו, שזה רצונו יתברך, וכן פירש בנפש החיים [שער ב', פ"ב] ע"פ הזהר הקדוש שנמשך ונוריק חיים ממקור החיים ע"י ברכותינו שהם לשון תוספת וריבוי.
- ג. וזה לשון ר' שמשון רפאל הירש: [בראשית ט, כז].

"ברוך" - יש מהססים לפרש מילה זו כפשוטה, וכך משבשים את כל מובנה. --- הם רואים בה תואר: מקור הברכה כדוגמת רחום וחנון, מקור החן והרחמים. אולם לא הרויחו בכך דבר: פעמים אין מספר אנחנו מצווים לברך את ד' ונשמת כל חי תברך את ד' אם האדם מברך את ד' הרי הוא ברוך ואין מנוס מזה אך למה נבקש מנוס בה בשעה שהקב"ה תלה את קיום רצונו עלי אדמות בהחלטתו החופשית של האדם הרי הוא אמר לו ברכני. קדם את מטרתי, עשה את מצוותי, הגשם את רצוני, ברך את מלאכתי, שהשלמתה עלי אדמות תלויה היא בידך כך אומר כל יהודי על

נפשו: גם את "ברכי נפשי את ד' " ! ובשעה שהיהודי אומר ברוך אתה ד' הרי הוא נודר להקדיש את כל כוחותיו לקיום רצון ד'.

ולסיכום:

- א. הכרה שהקב"ה מקור כל הברכות.
- ב. בקשה שהקב"ה ישפיע שפע טוב ויתרבה הדבר עליו מברכים.
- ג. כנדר להשתמש בטוב ד' כדי לקיים את רצונו ולברך את פועלו (הבריאה ומטרתה).

"אתה"-

← לשון נוכח, וכך לשון מסילת ישרים [פרק יט]: מי שהוא בעל שכל נכון, במעט התבוננות ושימת לב, יוכל לקבוע בליבו אמיתת הדבר איך הוא בא ונושא ונותן ממש עמו יתברך, ולפניו הוא מתחנן ומאיתו הוא מבקש והוא יתברך שמו מאזין לו ומקשיב לדבריו כאשר ידבר איש אל רעהו ורעהו מקשיב ושומע אליו. [ואח"כ ממשיך הרמח"ל להזהיר שיתבונן ברוממות ה' ולא יקל ראשו חלילה, כאמור, עבדו את ה' ביראה וגילו ברעדה (תהילים, ב, יא)].

← כבוד הוא שיכולים לדבר אליו בלשון "אתה". וחביבין ישראל שלא הצריכן לשליח [מסכת יומא].

← זכות זו לדבר אל ה' כאל נוכח, היא מעיקרי אופני בקשת השלמות בכלל, ומעיקרי תפקידי התפילה בפרט. ע"י פניה זו אל הקב"ה קונה האדם הרגשה חושית בהכרת ה'. מסיבה זו נחוץ מאוד להתרגל במחשבה זו, שמדברים בלשון נוכח למי שמאזין היטב ומקשיב לכל דבריו. אמנם אף_כי אינו דבר קל, "יען אין החוש עוזר לזה כלל" [הרמח"ל]. להבדיל מ"תחושה", הכוונה ב"חוש" לחמשת החושים החומריים כמו הראייה, השמיעה והמישוש וכו']. בכל אופן, עם רוב ההתמדה וההתבוננות בזה ושימת הלב - יפתח המעין של הכרת ה' ואז תתחיל עבודת התפילה באמת.

כתב המבי"ט [שער תפילה ה']: שבתפילת שמו"ע כל הברכות הן בלשון נוכח כמדבר עם השכינה, אבל בברכת המצוות מתחילים "ברוך אתה" ועוברים מיד ללשון נסתר "אשר קדשנו". כי רצו חז"ל ללמדנו, "כי לא מרובכם... חשק בכם ה'" ונתן לנו את המצוות אלא חשק בזו משום זכות אבותינו אברהם יצחק ויעקב. [מה שאין כן כאשר מדובר בבקשות, שהרי הוא יתברך מקשיב כמו בשמו"ע].

הרשב"א הסביר על כל מטבע הברכות [הלשון שחז"ל קבעו], כדי להצילנו משיבוש המחשבה, שלא נטעה חלילה, ע"י דבורנו בלשון נוכח: "שלא תשתבש המחשבה שהוא יתברך נמצא כמציאות הנמצאים ושיש ייחוס בין מציאותו למציאותם, קבעו לומר מיד "אשר קדשנו במצוותיו" לקבוע בנפשותינו שאעפ"כ שהוא נמצא מפורסם, מהות מציאותו נסתר ונעלם, שאי אפשר לדבר בו, רק ע"י נסתר.

"ה" –

שם המיוחד שם הוי"ה ברוך הוא. הוא השם המעולה מכל שמותיו יתברך. יש שני דברים שגם נביא ה' לא יכול לראות בחיי חיותו בעולם הזה.

א. "כי לא יראני האדם וחי".

ב. "עין לא ראתה אלוקים זולתך, יעשה למחכים לו".

כלומר, אף נביא לא ראה את ה' יתברך וגם אף נביא לא חזה את תענוגי העוה"ב. ושני אלו הם אחד. התענוג של העוה"ב הוא תענוג של ראיית ה'. כמו שאמר רב במסכת ברכות [יז.]. "צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם ונהנים מזיו השכינה". ידעת ה', היא השמחה העילאית ביותר והיא התענוג הנעלה הניתן לראויים לכך.

אבל--- אין לנו אפשרות לכך בעולם הזה, וכדלהלן: השם הקדוש על פי כתיבתו דהיינו י'וד וה'א וו'או וה'א- מורה על כך שה' הוא המהווה כל הווה, והוא המציאות היחידה. אבל מה שנראה לעינינו הוא רק משום שזה רצונו לרגע זה, אך אין לו שום קיום עצמי. כך שכל עתיד יהיה רק אם ירצה הקב"ה להוותו. וכלשונו של הח"ח בבאור הלכה [סי' א']: "שמע ישראל ודע כי ה' שהיווה את הכול ברצונו" וכו'.

אלא שאין לנו אפשרות להכיר בכך באופן מוחשי וטבעי, שהרי יש לנו תחושת עצמיות שטבע בנו הבורא יתברך ע"מ שתהיה לנו בחירה חופשית לעבדו... לפיכך אין אנו ראשים להגות את ה' באותיותיו אלא רק בע"פ. קרי' ולא ע"פ, כתיב. וקבלנו במסורת מהר סיני, לקראו כ'אדנות' ובזה בודאי יש לנו השגה, כי ברור לנו שעבד חייב לקיים את רצון אדונו.

"אלוקינו"-

מנהיגנו, המשגיח עלינו בפרטות. וכמו כן משגיח על כל העולם, אבל באופן כללי. הוא האלוקים שלנו בשני אופנים:

א. מצידנו, שאנו מסורים לו יתברך בכל לבבנו ונפשנו, והוא יחיד בעולמנו אפס זולתו. אין לנו בחיים שום אהבה וידיעה זולתו. [כלומר משהו ששווה לחיות למענו, ולמות למענו].

ב. מצידו, שהוא אוהב אותנו ואין לו עם, אלא ישראל, ולנו כל אהבתו. והוא מה שאמרו חז"ל במסכת ברכות [ו'] שהקב"ה מניח תפילין-בתפילין שלנו כתוב: "שמע ישראל ה' אלוקינו ה' אחד" ובתפילין של הקב"ה כתוב: "ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ".

"ואלוקי אבותינו"-

מיוסד על הפסוק "רעך ורע אביך אל תעזוב" (משלי כז). ויש בזה שתי בחינות.

א. אדם בוטח יותר במי שהיה ידידו ורעו משכבר הימים והיטיב לו מקודם. ומכל שכן אם הידיד היה גם רעה אביו, הרי שהרעות היא ותיקה וניתן לבטוח בה. כך אנו מזכירים את שה' חשק באבותינו ובוטחים בו שלא יעזבנו.

ב. אזהרה, שאם אתה עוזב חבר ובווד ב', רבה רעתך, ומכל שכן אם היה גם ידיד אביך, הרי שתתבע על כך. לפיכך אנחנו מזכירים את אבותינו, ע"מ לעורר בנו שמץ של קשר למעשים הטובים (חייב אדם לומר אימתי יגיעו מעשי למעשה אבותי אברהם יצחק ויעקב) שעי"ז לא תתום זכות אבות וירחמנו ה'.

"אלוקי אברהם, אלוקי יצחק ואלוקי יעקב"-

מזכירים אלוקי באופן נפרד לכל אחד מהאבות, לומר כי כל אחד מהאבות היה מחדש וממציא בעניני התקשרותו אל ה', ולא רק המשיכו את מה שקיבלו מאביהם. נאמנותם לה' הייתה מוחלטת עד שהקב"ה ייחד שמו עליהם כפי שאמר ליעקב "אני אלוקי אברהם אביך" (בראשית כח, יג). ואמרו בגמרא "אין קורין אבות אלא לשלושה".

והם חדשו שלמות בנפשם באופן קיים ונצחי עד שנעשתה אותה השלמות ירושה לזרעם עד עולם. וכל מחדש נקרא אב. ובשביל השלמות שחידש כל אחד מהאבות בנפשו, זכה לכריתת ברית מיוחדת עם הקב"ה, כמו שנאמר: "וזכרתי את בריתי יעקב ואף את בריתי יצחק"... ובשביל הברית שנכרתה עם כל אחד מהאבות בפני עצמו, אומרים אלוקי אברהם בפני עצמו ואלוקי יצחק בפני עצמו וכו'. כי אנו זכאים בכל אחד מאלו הבריתות. וכן שלמותו של כל אחד ואחד מן האבות מושרשת בנו.

ובכן:

"אלוקי אברהם": אברהם אבינו גילה את מידת טובו של הקב"ה בעולם. שהקב"ה ברא עולם ע"מ להיטיב עמנו ולכן נתדבק בה' ע"י

הליכה בדרכיו דהיינו מידת החסד באופן מושלם. [כגון בהצטערו צער רב על שאין אורחים שיוכל לגמול עימם חסד].

"אלוקי יצחק": יצחק אבינו גילה את מידת הגבורה בעולם שהרי לא לחינם נברא העולם, ואם לא מקיימים את רצון ה' אין זכות קיום [ונכרתים לעולם הבא]. לפיכך ביקש ייסורים בעולם והקב"ה אמר לו: ממך אני מתחיל "ותכהינה עניו מראות".

"אלוקי יעקב": זו מידת תפארת שהיא מיזוג החסד והגבורה יחדיו ע"פ אמות מידה נכונות "תיתן אמת ליעקב". לחיות עם אמת ה' באופן מושלם בלי טרוניות.

"הקל הגדול הגיבור והנורא"

"קל"- לאחר שפתח באלוקינו ואלוקי אבותינו וכו' התחיל בשבח הכולל שהוא יתברך בעל היכולות בכלל. כלומר שאין יכולת בעולם בלתו [ה'א' הידיעה] וכל יכולתו מיוחדת רק לתכלית עשיית החסד עם

'אל'="ואת אילי הארץ לקח" לשון חוזק, תקיפות. לא דין ועונש וכדומה, אלא עצמה.

"קל"= מקור ראשון לכל הכוחות, עילה ראשונה לכל תנועה בדומה ל:"אל".

בריא את העולם [שהאדם הוא מטרתה, אך כל כדור הארץ זעיר באופן בלתי נתפס כלפי כל היקום] שהיא עצמה ויכולת מאין כמוה, והרי אין לו יתברך שום צורך בבריאה, אלא רק מתוך טוב ורחמים כדי לברוא כלים שיוכלו לקבל מידת טובו.

לסיכום, מידת "קל": חוזק עצום ורחמים עצומים".

"הגדול"- זו מידת טובו יתברך. "לך ה' הגדולה והגבורה והתפארת"- הגדולה זה החסד, מידת אברהם אבינו. במסכת ברכות [נח] דרשו את הפסוק "לך ה' הגדולה"- זו מעשה בראשית דהיינו:

א. כדברי הרמח"ל, ע"מ שנזכה ע"י הבחירה הטובה, לקבל את התענוג המושלם ביותר ליהנות מזיו שכינתו באופן של "חדוות יצירה" ע"י מעשינו הטובים ולא כ"לחם חסד" [נהמא דכיסופא] אשר יפגום בתענוג.

ב. באופן יותר פשוט, כמבט על שמש מחממת ונעימה המעניקה לפרחים חום ואהבה. [כפרט אחד מכל עולם הבריאה המקבלת מזונה "ואתה נותן להם את אוכלם בעיתו"].

ג. אומרים חז"ל [יומא, סט]: שהפסיקו ירמיהו ודניאל לומר "הגיבור והנורא" משום "נכרים מקרקרים בהיכלו- איה נוראותיו". ואם לא רואים את גבורתו ונוראותיו, אי אפשר לומר שקר לפניו. עד שבאו אנשי כנסת הגדולה והחזירו עטרה ליושנה ע"י שאמרו: זו גבורת גבורתו שכובש את רצונו, שנותן ארך אפיים לרשעים, הן הן נוראותיו.

← כבשה אחת בין שבעים זאבים היא מתקיימת? על פי זה ניתן לפרש הקל הקדוש על חסדו עמנו בגלות, שלמרות שנאתם, יוצר הקב"ה מצב שבו הם זקוקים לנו, או שנותן חנו בעיניהם. ומרבית שנותינו בגלות במצב של מנוחה [רק להתבונן כיצד אדום וישמעאל משרתים אותנו היום...] ואנחנו זוכים לחסד זה בזכות אברהם שהוריד מידה זו לעולם.

"הגיבור"- "לא נבראו רעמים אלא לפשט בהם עקמומיות שבלב".

"גבורות גשמים"- שיוורדים בגבורה.

א. כל מה שמתגלה בעולם כגבורה, מתגלה לנו כסימן וכאות [כביטוי] על גבורתו ית'.

ב. "הן הן גבורותיו" אמרו אנשי כנסת הגדולה. והקב"ה ממחיש לנו בימינו אנו את תפילתנו בשני וחמישי: "עוררה גבורתך וקנאתך על אויבך, הם יבושו ויחטו [יפחדו] מגבורתם איך שגבורתם משמשת נגד עצמם, בור כרה ויחפרו - ויפול בשחת יפעל". והקב"ה מטיב עמנו כמידת גבורתו בזכות יצחק אבינו שהשתמש ב'פחד יצחק' ולהיות יראתו שלמה.

"והנורא"-

א. כל דבר נורא [=מפחיד] המתרחש בעולם, הוא מנוראותיו יתברך. ורק מפניו של הקב"ה יש לירא. כגון:

← "המביט לארץ ותרעד יגע בהרים ויעשנו" [= רעידת אדמה, צונאמי, הרי געש וכו'].

← "וירא יעקב מאוד", מסביר רש"י - שמא יגרום החטא.

← "ויאמר ד' אל משה אל תירא אותו" [מעוג מלך הבשן] מזכות שבשר לאברהם על שביו של לוט בן אחיו.

לא שיעקב ומשה פחדו מבשר ודם, אלא שהבינו שמאת ד' הייתה זאת, מצב של מורא, כדי לעורר יראת ד' כי רק ד' הוא הנורא ומפניו צריך להתירא.

ב. הן הן נוראותיו - כבשה אחת בין שבעים זאבים, היא מתקיימת? אלא, שהקב"ה מפחיד אותם והם יראים מלהזיק לנו. האם אפשר להסביר את הקיום שלנו היום בתוך אויבנו? מלבד ההסבר הניסי: ד' מפחיד אותם. והקב"ה נוהג במידה זו בזכות מידת תפארת של יעקב אבינו חסד ודין ביחד. "מה נורא המקום הזה" - יראת כבוד-מידת יעקב אבינו.

"קל עליון"-

א. "עליון" מלשון 'עילה' הבריאה מלאה חסדים, וסיבות הגורמות חסד, אבל הוא יתברך עליון מעל כולם, ומניע ומסובב את כולם כל המיטיבים בעולם, כל השלוחים, כל המסייעים והמקלים וכד' ואף הבריאה כולה - אינם מיטיבים לאדם מפני שהם טובים, רחמנים, גומלי חסדים [על אף שגם מידות אלו קיימות בהם] הם מיטיבים כי קל עליון סבב הסבות שיגרמו טובה לפלוני, וכל החסד המתהווה בעולם - זה מרצונו של הבורא יתברך.

דוגמאות:

← האב והאם מרחמים על בנם ומיטיבים לו כל מיני טובה, וזאת משום שהקב"ה המיטיב העליון נתן בקרבם את רגשי החמלה והרחמים. כלשונו של ר' שלמה הלוי אלקבץ בתפילה לפרנסה שתיקן: "ונתת אותי לחן ולחסד בעיני אבי ואמי לבל יקוצו בי".

← השמש מחממת ומאירה ומוציאה פירות מן האדמה. וזאת מ"קל עליון" המייצר סיבות רבות ומתאם ביניהם כדי שכל פעולות הטבע יתרחשו.

← האדם שהציל, שהיטיב, שפדה משחת, כל אלו באו מ"קל עליון" להיות לעזר פדות ורווחה.

והחפץ חיים מביא לכך הוכחה: ד' אומר לאליהו: "קום לך צרפתה אשר לצידון... הנה ציוויתי שם אישה אלמנה לכלכלך" [מלכים א', י"ז] האם ד' אכן 'ציווה' אותה? הלא היא לא הייתה ולא שמעה דבר ד'? אלא שכאשר יש מישהו שחפץ להיטיב לי, הרי זה מרצון קל עליון.

ב. בהגדרת "קל עליון" – נכללת הנהגת ד' שהיא למעלה מכל השגה ותפיסה, "לית מחשבה תפיסה ביה כלל" הנהגה למעלה מתפיסת השכל ומדעת הבריות.

← ייסורי הצדיקים.

← שלוות הרשעים.

← סבלם של ילדים רכים שלא סבלו טעם חטא.

בכל המקרים הללו הנהגת הקב"ה בבחינת "קל עליון" מכל השגה אנושית, וכן השואה הנוראה – הייתה הנהגה של קל עליון.

קל מסתתר בשפירי חביון.

ג. הנהגת ד' שהיא מעבר להנהגת "למען שמו" דהיינו למען גילוי כבודו יתברך בעולם וגילוי זה הוא האהבה הגמורה של הקב"ה לישראל. [הרב וולבא, עלי שור, ב' עמ' תק"פ] דהיינו גם כאשר תמה זכות אבות [אם אבדנו אותה מחמת רוע מעשינו], גם אז אנחנו יכולים לבטוח נאמנה בגאולה העתידה המושלמת.

"גומל חסדים טובים"

א. גומל דומה לגומר.

כגון:

← "ויגדל הילד ויגמל" – כלומר נגמר זמן ההנקה.

← "אם גמלתי שלמי רע" – כאשר מציינים תשלומים וגמול משתמשים בגמל – גמר, להורות שבתשלום נגמר העניין.

← גם נתינה שאינה בגדר תשלומים הנתינה מכונה בלשון גמול. להורות ריבוי הנתינה ושלמותה, כמי שגומר ונותן כל מה שיכול לתת להיטיב.

ב. ענין השלמה כמו "ויצץ ציץ ויגמול שקדים". שהעץ נתן את החומרים הדרושים – בשלמות עד להתהוות הפרי. וחסד עושה עמנו ד', שמיטיב עמנו באופן מושלם שכביכול נותן לנו 'בזכותנו' מבלי שהוא באמת חייב דבר. כן בורא עולם – נותן לנו ומעניק לנו ביותר מדי, ברוב השפע – הטבות מוכרחות לקיום החיים כגון מתנת ראייה, תנועה, דבור, הבנה, מחשבה, יכולת הזדקפות וכד' ואילו פינו מלא שירה... אין אנחנו מספיקים להודות... ומאחר ואין לנו שום אפשרות ויכולת לשלם מקצת מן המקצת מריבוי הטובה וממלא מופיע רגש של עבדות, כניעה, התבטלות לאדונינו מטיבנו [ראה ערך "קונה הכל"] אנו מרגישים שבהיותנו עבדי ד' כפופים

ג. לרצונו, ומקבלים מלכותו אנחנו יוצאים מגדר כפויי טובה לבורא
יתברך כביכול שילמנו בנשמתנו - עבדות.

"חסדים טובים"

וכי יש חסד שאינו טוב? אלא=

א. חסדים שאין להם תכלה וקץ, חסדי העוה"ב.
כפי שאומר במסילת ישרים: "ובעידון הגדול שבכל בעידונים
שיכולים להימצא" - תענוגי עוה"ב.
ב. גם עניני הגשמיות שמשפיע הקב"ה בעוה"ז כולם חסדים טובים,
כי לכל מציאות גשמית יש תכלית נצחית לעוה"ב כי מכל ענין
באשר הוא:

1. יכול להתבונן ולהכיר בוראו - מחכמת הדבר, הנהגתו.
 2. יכול להשתמש באותו חסד להודות לד' המיטיב לו.
 3. יכול להרוויח שכר נצחי כשיהפוך ההטבה החומרית 'מהבל
לנצח'.
- כגון:

← הימנעות ממאכל אסור.

← ברכות.

← יאכל לצורך חיזוק הגוף.

חסדים - בלשון ריבוי.
כי יש הרבה גווי חסד ועל מנת להודות עליהם יש תחילה לזהותם -
כלומר למסור הודאה על קיומם,
כגון - מתנות התורה -
← עומק הבנה.
← היקף ידיעות.
← עמלות התורה.
← אהבת התורה.
← פניות מכל עסקי עוה"ז.
← ערבות חשקת התורה.
מתנות ה'עבודה'-
← אמונה לרבדיו.
← בטחון לרבדיו.
← יראת ד'.

← אהבת ד'.

הקב"ה שולח לנו כ"כ הרבה דרכי הטבה לקנות שלמות נצחית זו להיטיב לנו בהטבה אין סופית.

ג. זוהי סדרה שניה בהתאם למידותיו של אברהם יצחק ויעקב-
"גומל חסדים טובים"- בזכות אברהם.

"וקונה הכל"-

אצל בני אדם פעולת הרכישה מתבצעת ע"י קנין, והעתקה מרשות לרשות אצל בורא עולם "הקונה הכל" ע"י הבריאה יש מאין- הוא הבורא והוא הבעלים- ולכן בא בהווה- "קונה" כי הוא מהווה כל רגע מחדש.

א. תכלית וכוונת הקניה בפסוקים הבאים:

← "לקונה עבדיו בדין"

← הן קניתי אתכם היום ואת אדמתכם לפרעה

כלומר - בכל טובה שהקב"ה משפיע נעשה האדם המקבל "עבד לווה לאיש מלווה. וכן בכל לווה שמשמעבד למיטיבו וזה שורש "לווה" כמו "הפעם ילווה אישי אלי" שהוא ענין של קשר ודבקות. כי אין יכולת לאדם לשלם גמול טובת ד', ותמיד משמעבד יותר ויותר ונכנע יותר, "כי כפי הרבות הטובה תרבה ההכנעה וירבה השעבוד, ואין אדם בעולם הפטור מעבדות, כניעה והתבטלות לבורא עולם. ולכן נאמר "וקונה הכל לאחר שאמר "גומל חסדים טובים".

ב. זו הגבורה- מידת הדין. דהיינו החסד הוא אפשרות העמידה, החשיבה והדבור, והדין- הדרישה היא להשתמש בכוחות אלו לעבודת ד'- להתפלל.

זוכר חסדי אבות-

עד סוף כל הדורות מזכיר הקב"ה את מעשי האבות ואינו מסיח דעת מהם. לא כבני אדם, שאין רושם הטובה מתקיים בהם כ"כ חזק לאחר זמן, ואפילו כשזוכרים ומחזיקים טובה למיטיב, הרי לבנו- מחזיקים מעט או לא כלום, וכל שכן לבן בנו ואח"כ בוודאי פג רושם החסד הרבה, אבל הוא יתברך זוכר לעולם בחוזק הרושם כמו שעכשיו עשו ועד סוף כל הדורות מחזיק טובה לבני בניהם בעד חסדי אבות.

חסדי אבות ולא חסידות

מהסמיכות חסדי- אבות נשמע החסדים שעשו האבות עם הקב"ה כביכול. ולכאורה היה צריך לומר חסידות האבות, מכל מקום מוקיר

הקב"ה את מעשיהם הטובים של האבות ומחשיבים כאילו עשו חסד עמו.

חסדי אבות נאמנות מופלגת לבורא עולם.

המילה חסד- היא עשיית טובה בהפלגה, הרבה מעבר למצופה ולנדרש מן העושה.

האבות הפליגו בחסידותם מפני רוב אהבתם את ד', עד שהיו מעשיהם ראויים בשם 'חסד', בספר עץ החיים לרמח"ל מובא- אם תרצה לדעת מדוע חשק הקב"ה באבות העולם אברהם, יצחק ויעקב, לפי שרצו לפני הקב"ה "כסוסים בין ביצעי המים [עפ"י סנהדרין צא] ביצה היא מקום טובעני ואפילו לסוסים, אבות העולם עמדו לכל מטלה, ולכל נסיון שבורא עולם סבב להם - כסוס הגובר על ביצות, קשיים עיכובים ורצונות- לעשות בלבב שלם לעשות נחת רוח ליוצרם. ואנו מזכירים זאת בתפילתנו.

א. כדי לשבחו על נאמנותו בזכירה זו. שזכר כך ע"מ לגאול את הדורות הבאים.

ב. כדי שאנו נזכור מעשיהם, נלך בדרכיהם ובהם נזכה לעשות לעשות רצונו יתברך. שיהיה רצונו רצוננו.

וכשתגיע העת ש"תמה זכות אבות".

כשתגיע העת שתמה זכות אבות [שבת נ"ה תוס'] אז "ומביא גואל לבני בניהם"- לשון הווה, משיח אינו בא ברגע אחד אבל הקב"ה לאורך כל ההיסטוריה שוקד ופועל על הבאת משיח- הגואל לבני בניהם של האבות, לא בזכותם אלא למען שמו לקב"ה קוראים גואל ישראל- זהו שמו. והוא הבטיח שיגאלנו. וגם אם לא תבוא הגאולה בשכר מעשים טובים שלנו, ונמצא בלתי ראויים מצידנו, הקב"ה יביא את הגואל מצד שמו "גואל ישראל". ומצד -"באהבה"- אהבתו שלא תיפסק לנצח נצחים לבני בניהם של האבות. ואהבה זו מקלקלת את השורה. ותסבב את ביאת המשיח.

או פירוש נוסף בפשטות:

"וזכר חסדי אבות"- ומשום כך: "ומביא גואל לבני בניהם". אבל אם חלילה הבנים כ"כ יתרחקו מדרך אבותיהם, עד כדי שיאבדו כל קשר עם מידותיהם. כך שאין מידות האבות מהוות תקווה לתיקון התנהגות הבנים. בכל אופן יגאל אותנו ה' "למען שמו". שזוהי הבטחה שלא יחולל שמו, [וכפי שכבר הוזכר לעיל, ע"י מידת קל עליון, או "למען שמו" שזוהי הבטחה שלא יחולל שמו והגאולה טמונה בעצם בריאת ה' את העולם.

אלא שאפילו אם כך יהיה, ללא זכות עם ישראל אלא רק כדי שלא יחולל שמו, אעפ"כ יגאלנו, "באהבה" גמורה.

← [בג' ברכות ראשונות שהן שבח- מסדר שבחו של מקום בדרך שבא לפני מלך, אסור לבקש כל בקשה. כיצד אם כן מבקשים כאן בעשרת ימי תשובה, "זכרינו לחיים מלך חפץ בחיים-למענך אלוקים חיים"? התשובה היא, שכל בקשה זו היא למעשה אינה בקשה לצרכינו, אלא דאגה למען יכובד שמו ושחם וחלילה לא יתחלל שמו יתברך. ולכן "למענך אלוקים חיים"- "זכרנו לחיים". חיים רוחניים שמרבים כבוד שמים בעולם. כפי שהסביר הגר"א שבברכות הראשונות מדובר על חיי עוה"ב ובברכות האחרונות הכוונה לחיי עוה"ז ולכן הנוסח שם הוא "וּכְתוּב לַחַיִּים טוֹבִים".]

"מלך עוזר ומושיע ומגן"

← עוזרים למישהו לשאת יחד אתו.
 ← מושיעים את מי שנקלע לצרה ואינו יכול לעשות מאומה למען עצמו.
 ← ההגנה מגינה מהצרה שלא תגיע כלל, ויתכן שהמוגן אפילו לא חש בבוא הסכנה, אין בעל הנס מכיר בניסו.
 ייתכן שיש כאן חזרה על המידות שהקב"ה נוהג בהם בזכות אבותינו שגילו את מידותיו אלו. [ומתאים לדעה שצריך לומר בנוסח הברכה מעין הפתיחה סמוך לחתימה].

"עוזר"-

חסד. ויש בזה צד חיובי של תחושה טובה לנעזר שגם הוא יוצר ופועל, ובנוסף נמנעת ממנו תחושה של "כעני בפתח".

"ומושיע"-

גבורה. הגמול ההולם למידתו של יצחק, הסובר שאין לו גל זכויות כנברא, והוא ורק הוא, חייב לבורא- הכול. לפיכך הקב"ה נוהג כך שמציל לבדו לגמרי.

"ומגן"-

מעין "הנורא". הקב"ה מפחיד את שונאינו מלהזיק לנו, כמו כן, מגן עלינו מכל התרחשות כואבת או מצערת.

"ברוך אתה ה'"-

כדלעיל: תבורך ה', דהיינו, כל השבחים שמנינו בברכה זאת יתרבו [ויתרבה על ידם כבוד שמים] ויראו לנו בביטוי מוחשי- עם הכריעות למהווה אותנו [והכריעה היא המחשה ל"אין לי אפשרות קיום, ואין לי אפשרות ביצוע]. והודאה כנה על כניעת עבדות, ונאמנות לאדון.

"מגן אברהם"-

אע"פ שהתחלנו ב'אבות'. הקב"ה הבטיח לאברהם אבינו "בך חותמין". אמנם כל האבות עמדו בניסיונות. ויצחק גם מסר נפשו אך הניסיון של יצחק היה רק ברצונו ולא באופן טבעי. רך אצל אברהם אבינו היה צורך דחוף בפעולת הצלה ממשית. [מכבשן האש]. וכדרך שאמר לנו ה': "אנוכי ה' אלוקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים" כך אמר ה' לאברהם "אני ה' אשר הוצאתיך מאור כשדים". [בראשית ט"ו, ז']. מסירות הנפש של אברהם הייתה הראשונה בעולם וכמו כן הגנת ה' עליו הייתה ראש לכולם.

ברכת גבורות

"אתה גיבור לעולם ה'" - אדון הכל.

← רק בורא עולם לבדו גיבור. וכל גבורה אחרת הנראית בעולם היא חולשה לעומת גבורות ה'.

← גבורת ה' - היא "לעולם ה'" - נצחית ולא זמנית לשעה, כגבורות העולם שהשעה משחקת להם והם בגבורתם.

← עשרה דברים קשים נבראו בעולם [תקיפים ובעלי עוצמה]. ולכולם יש דבר הדוחה אותם. כי כל תכליתם רק ללמד דעת גבורת ה'. אבל אתה גיבור לעולם.

← כאשר מדובר על "גבורות ה'" היינו מצפים שיתוארו בפנינו גבורות ה' משבר הרים ומפרק סלעים, והנה בכל הברכה איננו מוצאים סוג גבורה שכזה. ובכן, ע"פ הבנתנו, כשאנו אומרים גבורה אנו מתכוונים לגילוי עליונות הגיבור על החלש. וכך גם אמרו חז"ל על הפסוק "לך ה' הגדולה והגבורה". ו"הגבורה" הזו היא יציאת מצרים, זו מכת בכורות [ברכות נ"ח].

אבל בתקופתנו, תקופת הגלות, למראית עין אנו רואים את שלטון הרוע, "כל דאלים גבר". תקיפות הרשעים, עזותם וחוצפתם - בין אם זה ערב רב מתוך עם ישראל- המרימים ראש כנגד ה'. וכנגד כל דבר שבקדושה. והיכן גבורות ה'?

לכאורה היינו מצפים שיד ה' תפגע בהם ותעצור את ההשתלחות בעם ה' ובענייני הקדושה. אלא שאנשי כנסת הגדולה גילו לנו מבט חדש:

להעניש - לגבור על הרוע המשתלח - זוהי גבורה ובוודאי ה' הגיבור לעולם יכול גם יכול להם. אך ההבלגה - מאריך אף, כובש כעסו, - זוהי גבורת גבורתו. ובלשון הגמרא "אדרבה, זו היא גבורת גבורתו שכובש את כעסו, שנותן ארך אפיים לרשעים" (יומא ס"ט). ואין לך גילוי של גבורה גדול מזה.

הגבורות המצוינות בברכת גבורות הן למעשה חסדים של הקב"ה, אשר מתאפיינים בגבורה כגון עצם החיים, גשמים, כלכלה וכו'.

"מחיה מתים אתה"

אמרו חז"ל ג' מפתחות ביד ה' לבדו:

- א. מפתח חיה (הולדה).
- ב. מפתח גשמים.
- ג. מפתח תחיית המתים.

אלו הם עיקרי מציאות האדם, ועיקרי הבריאה. [עצם החיים והתאפשרות החיים על פני כדור הארץ]. והם דוגמא, להורות כי כל המציאות בעולם היא רק מאת ה', והכל בידי שמים חוץ מיראת שמים.

← מדוע חזרה נוספת, אחרי "אתה גיבור לעולם", "מחיה מתים אתה"? מסביר המהרש"א [תענית ב'] שאכן מצינו שרבים החיו מתים. אליהו ואלישע, יחזקאל הנביא והעצמות היבשות וכמה וכמה מקרים ע"י תנאים ואמוראים. ומשום כך מדגישים שהכח להחיות מתים היה שאל בידם מאת ה', אבל רק אתה יכול להחיות. ואם גבורת אדם מתבטאת בלהרוס ובלהרוג הרי שגבורת ה' מתבטאת בלהחיות.

← ויש מפרשים שהכוונה כאן בראש הברכה על עצם חיי כל אדם שהיא עצמה "מפליא לעשות".

← ובכלל מחיה המתים, היא היכולת להקיץ בבוקר משנתו. שהרי השינה אחת משישים במיתה. אם כן היכולת להקיץ ולעבור ממצב של 'תרדמת' למצב של ערות הוא גם כן אחד חלקי שישים של תחיית המתים...

"רב להושיע"

ישועה משורש י.ש.ע. קרוב ל-י.ש.ה. שהוא שורש י.ש'. הישות, ההווה. אם כן, ישע היא הדרגה העליונה של ממשות ההווה שה' נותן לאדם. וכבר

אמר דוד המלך במזמור: "אך כל הבל כל אדם ניצב סלע". עצם עמידת האדם (ניצב) היא נס, שהרי הוא "כל הבל". איזו גבורה אדירה זו להפריח כל כך הרבה בלונים ניצבים ולתת להם ישות עצמית, שקשה להתמודד עם פגעי החיים... ולהושיע אותה מהם...

"מוריד הטל"/"משיב הרוח ומוריד הגשם"-

אופן ירידת הגשם הוא "בגבורה" אבל הטל יורד בנחת. אם כי שניהם יוצרים מצב שמאפשר תנאי חיים- דבר שאינו אפשרי בשום מקום אחר בכל היקום כולו. "תולה ארץ על בלי-מה" באופן מדויק ומחושב ע"מ לאפשר חיים. תזוזה קלה והכל נשרף- או קופא. הופך למדבר צחיח או נשטף בנוזלים.

"מכלכל חיים בחסד"-

חסד של פרנסה, "פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון"

א. בכמה כדורים יכול להטותן להשתמש בלזרוק ולתפוס בזה אחר זה? --- והקב"ה מסדר את כל צרכי עולם של אלו באלו, ושל אלו באלו. ולכל אחד יפה אומנותו בפניו (גם עבודה בזויה), ומוביל לכל אחד את צרכי חייו (ועל פי צרכי נשמתו).

ב. איזו גבורה בלתי נתפסת נדרשת לפרנס בחסד (=אשד, כמפל מים) זרימה אדירה של הטבה לאויב ולשונא. (ויש לה' אויבים ושונאים ככתוב בתורה "ויהי בנסוע וגו', ויפוצו אויבך וינוסו משנאיך מפניך").

"מחיה מתים ברחמים רבים"-

אלו החולים שנגזרה עליהם מיתה. ואעפ"כ ה' ברחמיו מוסיף להם שנות חיים כפי שכתוב בנביא על חזקיהו המלך (ישעיהו).

"סומך נופלים"-

א. קיום העולם. האמור ליפול, שהרי מה מחזיק אותו. כדלעיל: "על בלי-מה".

ב. כפשוטו, כמה נפילות מסתימות ב"כמעט" וב"ברוך ה' לא קרה כלום".

ג. וכמו כן ברוחניות "אלמלא ה' סומכו אינו יכול לו" (לשון הגמרא על היצר הרע).

"ורופא חולים"-

כפשוטו, מעין תחיית המתים.

"ומתיר אסורים"-

נורא לראות באיזה בית סוהר אדם נמצא כאשר "רק" עצב אחד/שריר אחד/גיד אחד לא "עובד". ברכה מיוחדת ייחדו לכך חז"ל על שאדם מתיישב על מיטתו לאחר שקם משנתו.

"ומקיים אמונתו לישני עפר"-

זו תחיית המתים העתידית שהיא עיקר מעיקרי האמונה.

"ישני עפר"-

אלו המשימים עצמם כעפר, ["ונפשי כעפר לכל תהיה"]. דהיינו מתנהגים בענווה. כי הגאים, גסי הרוח אינם קמים בתחיית המתים.

"מי כמוך בעל גבורות ומי דומה לך"**"מלך ממית ומחיה ומצמיח ישועה"-**

א. כוונת המיתה להחיות באופן יותר טוב. ממש כשם שזורעים גרעין חיטה באדמה כדי שיצמח הרבה יותר טוב.

ב. התורה היא הטל תחיה. אך אעפ"כ ה' "מצמיח ישועה" ומחפש להציל ולהטותו בתחיה, אם יש זכות לבנו, או שהמעשים שלו גורמים פירות טובים גם אחרי מותו.

← ["מי כמוך אב הרחמים- זוכר יצוריו לחיים- ברחמים". בעשי"ת אנו מתפעלים: נשגב מבינתנו כיצד ה' עושה חסד עם אוביו, אבל לזכור אנשים שהרשיעו וחטאו לחיי נצח? לחיים רוחניים? זו התפעלות על גבורה יתירה על כל מה שאמרנו עד עכשיו].

"ונאמן אתה להחיות מתים"- לעתיד לבוא.**"ברוך אתה ה' מחיה המתים"-**

מברכים את ה' על ההטבה הזו, ושתהיה במהרה בימנו, אמן.

קדושת ה'

"אתה קדוש"-

קדוש פרושו מופרש ומובדל. כל המושג של הקב"ה, בלתי אפשרי שיהא מושג על ידינו שהרי "לית מחשבה תפיסא ביה כלל" ולא שייכת שום הבנה בעצמותו.

"ושמך קדוש"-

גם שם ה' בלתי מושג על ידינו ורוב השמות מושאלים, כגון אלוקים, שהוא גם דיין, נשיא, שופט, מנהיג. ופסוק מפורש אומר שה' הוא "אלוקי האלוהים" ו"אדוני האדונים". גם שם הוויה הוא מצד יחסו אלינו ולא מצד עצמותו.

"וקדושים בכל יום יהללוך סלה"-

א. אלו המלאכים שהם קדושים.
ב. אלו ישראל. "אני ה' מקדישכם". כבני אדם לא יתכן להתגבר על היצר הרע. אלא שה' מסייענו, וקידש אותנו ע"י מצוותיו. ולמעשה חיי היהודי נותרו פלא בעיני הגויים. וכמו כן, נאמר בתהילים בפרק ק"נ: "הללו קל בקודשו-הללו ברקיע עוזו". קודם ישראל קהל קדשו, ורק אח"כ המלאכים הרקיע עוזו. שאין להם רשות לומר שירה עד שאנחנו מתחילים.

"ברוך אתה ה' הקל הקדוש"-

יהי רצון שתתברך ותתרבה קדושתך בעולם ותרבה קדושתנו.